

Värmlands Anor

1995:2

Juni 1995

Medlemstidning för Värmlands Släktforskarförening
ISSN 1400-1047

Pris 30:-

Årgång 12

**Ernst Moritz Arndts resa 1804
se artikel sida 16**

Västra bron i Carlstad vid nuvarande Stadshotellet är stadens äldsta broläge med anor sedan 1500-talet. Det var en träbro som måste förankras med stålwire vid högvattenperioder och där militär trupp beordrades gå i otakt. Den var föremål för många planer för om- och nybyggnad för att 1938 ersättas av en betongbro. Bilden, kallad "De fem gubbarna på bron", är från cirka 1900. Tråkubben i brobanan sågades och byttes varje år. Mannen i bakgrunden med sågen är Petter, far till slaktare Edv Pettersson. Mannen längst t h är Anders Olsson. Bild 0909 i Carlstads-Gilletts bildarkiv. Hovfotograf Karl Nyström

VärmlandsAnor

VärmlandsAnor utges som medlems-tidning för Värmlands Släktforskarförening. Bidrag till tidningen, synpunkter på inriktningen och tips om händelser för bevakning mottas tacksamt av Redaktören. Citat ur VärmlandsAnor får göras, om källan anges.

Upplaga 800 ex, 4 ggr/år

Ansvarig utgivare och redaktör Lars-Gunnar Sander, Norra Berghaget, 66732 Forshaga. Telefon 054-872754

Produktion Consulting Data, Malm-torgsgatan 18, 65340 Karlstad. Telefon 054-218777 Telefax 054-218829

Tryck Tryckeri AB Knappen, Karlstad

Manusstopp för 1995:3 är 8 aug 1995

Värmlands

Släktforskarförening

Föreningen bildades 1983 och har till ändamål att stödja och stimulera intresset för släkt- och hembydsforskning i Värmland och förena dem som delar detta intresse. Föreningen är ansluten till Sveriges Släktforskarförbund.

Organisationsnummer 8732201-6897
Föreningens adress c/o Sander, Norra Berghaget, 66732 Forshaga.

Medlemsavgiften är 100 kr för ordinarie medlem och 30 kr för familjemedlem (1995). Avgiften sättes in på föreningens postgiro 46 96 60-5. För medlemmar i Norge är avgiften 90 norska kronor respektive 28 kronor som sättes in på norskt postgiro 0806 1944339.

Arkiv Emigrantregistret, Box 331, 65208 Karlstad. Telefon 054-159272.

Besöksadress Gamla Badhuset, Norra Strandgatan 4, Karlstad

Styrelsen 1995

Ordförande Lars-Gunnar Sander, Norra Berghaget, 66732 Forshaga. Telefon 054-872754

Vice ordförande Bernhard Granholm, Ljunggatan 39 C, 66432 Grums. Telefon 0555-61153

Sekreterare Gunnar Jonsson, Älvhags-gatan 25, 66140 Säffle. Telefon 0533-10559

Kassör Harald Persson, Malm-torgsgatan 18, 65340 Karlstad. Telefon 054-218777

Materialförvaltare Bo Cider, Skolgatan 12, 66060 Molkom. Telefon 0553-10378

Registrator Sonja Peterson, Ölme-gatan 9 A, 65230 Karlstad. Telefon 054-219411

Ledamot Gunhild Svensson, Odalvägen 15, 65350 Karlstad. Telefon 054-531448

Innehåll

Kartorna berättar	3
Ordföranden	3
Överfallet på Jerpset	4
Grensgranskertreff	6
SVAR i Stockholm?	6
Spännande läsning	7
Personregister	7
Stegresaren hade ...	8
Släkten Steinfeldt	10
Gravstensinventering	10
Släkten Sillén	11
Husförhörslängder	11
När vatten och eld	12
Soldatregistrering	12
Antavla 36	13
Andra medlemsblad	14
Antavla 37	15
Ernst Moritz Arndt	16
Anor sökes	21
Släktforskarlagarna	22
Annonser	23

Årsmötet utsåg ny redaktör

Föreningens elfte årsmöte hölls i Gamla Badhuset lördagen den 18 mars 1995. Ett 50-tal medlemmar hade samlats. Till mötesordförande valdes Anders Höglund och till mötessekreterare Gunnar Jonsson.

Till föreningsordförande för 1995 omvaldes Lars-Gunnar Sander. Till ordinarie ledamöter omvaldes Gunnar Jonsson och Bo Cider samt nyvaldes Gunhild Svensson efter avgående Eivor Lantz. Till suppleanter omvaldes Irene Luthman samt nyvaldes Lennart Gustafsson, Säffle efter Gunhild Svensson. Till revisorer omvaldes Gerhard Kaukerat samt nyvaldes Olle Skoog efter Kerstin Modén som undanbett sig omval. Till revisorssuppleant efter Olle Skoog nyvaldes Lennart Fallberg, Molkom.

Ny redaktör

Till redaktör för VärmlandsAnor nyvaldes Lars-Gunnar Sander efter Bernhard Granholm som undanbett sig omval.

Till valberedning omvaldes Gunnar Bergström, Stig Jonasson och Ingrid Johansson.

1994 års verksamhetsberättelse, resultaträkning, balansräkning, revisionsberättelse samt budget 1995 godkändes och lades till handlingarna. Styrelsen beviljades ansvarsfrihet.

Riksstämman 1999

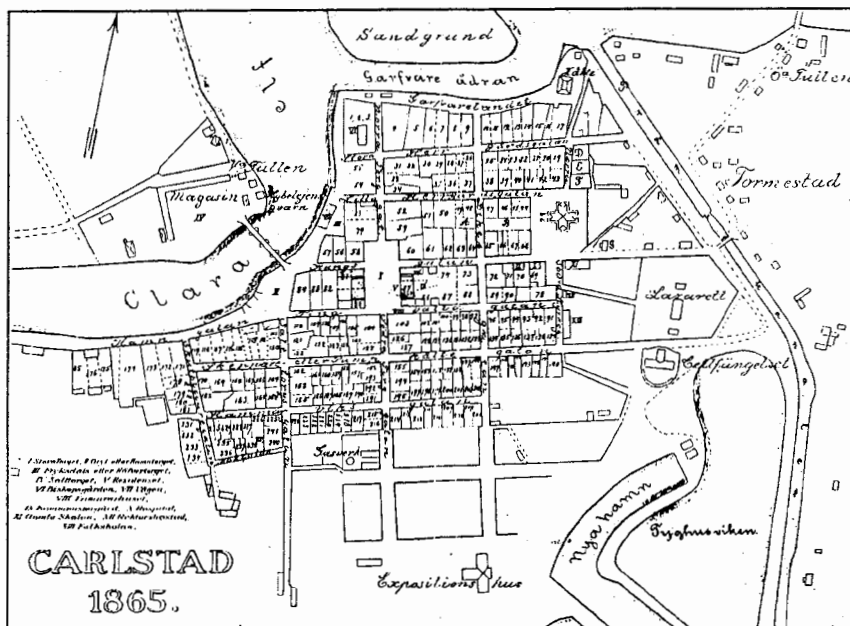
Årsmötet godkände styrelsens preliminärt inlämnade ansökan att få arrangera Sveriges Släktforskarförbunds riksstämman i Karlstad år 1999 som är det tidigast lediga året. Förhoppningsvis är då Landsarkivet i verksamhet i Karlstad.

Årsmötet beslutade på styrelsens förslag om oförändrade medlemsavgifter för 1996.

Slutligen avtackade Lars-Gunnar Sander avgående styrelseledamoten Eivor Lantz som på grund av sjukdom ej kunde närvara samt avgående redaktören Bernhard Granholm.

L-G Sander

Kartorna berättar . . .

Vid föreningens årsmöte den 18 mars fick deltagarna lyssna till ett fascinerande föredrag av överlantmätare Per Magnusson som handlade om Karlstads utveckling sedd med utgångspunkt från kartorna.

Då Thingvalla år 1584 fick stadspri-
vilegier med namnet Carlstad, skänkte
hertig Carl stora markområden till den
nyblivna staden. Dessa så kallade dona-
tionsjordar kom att få stor betydelse för
stadens utveckling. Förutom att vara en
kornbod för borgarna, så tryggade de
markförsörjningen när staden senare
växte i storlek, vilket framgick av de
många kartor från olika tidsskeden som
Per Magnusson visade. Men disposi-
tionsrätten till donationsjordarna och
uppdelningen i lotter skulle genom ti-
derna ge juridiskt sakkunniga personer
full sysselsättning.

1717 års karta utgör grunden för
fastighetsregistret fram till den stora
branden 1865. Efter branden 1719 upp-
fördes kyrkan på den nuvarande platsen.
När vi så är framme vid 1770 års karta,
så dyker gatunamn upp för första gången.
Karlstad hade nu omkring 1500 invå-
nare. Antalet kreatur var fortfarande be-
tydligt större än antalet människor. Men
bebyggelsens areal hade inte ökat jäm-
fört med 1713. Vi kan således göra oss
en föreställning om trångboddheten i sta-
den.

År 1775 förstatligades brännvins-
bränningen och Gustav III anlade så kal-
lade kronobrännerier på några olika stäl-
len i landet. Ett sådant uppfördes i trak-
ten av nuvarande lasarettet. Man tog vat-
ten från älven och för den skull installe-
rades pumpverk nere vid stranden. Dessa
anläggningar ställde till med stort för-
tret för de båtkarlar som drog pråmar upp
till staden från uthamnen i Skoghäll.

Efter den stora stadsbranden 1865
uppgjordes en helt ny stadsplan. Det är
ovisst vem som egentligen gjorde den.
En kommitté hade tillsatts som utlyste
en pristävling men man kunde inte ena
sig om något vinnande förslag. I stället
genomfördes kommitténs eget förslag.
Men bakom detta stod förmodligen lant-
mätaren von Wachenfeldt.

År 1882 ritade Theodor Högström en
vacker karta över Karlstad som nu hade
7 500 invånare. Det var en stad som fort-
farande saknade el, vatten och avlopp.
På denna karta är stenhusen markerade
röda, trähusen gula och korsvirkeshusen
rosa. Svanströms karta från 1893 är spe-
ciellt intressant för släktforskare. På
Kvarnberget, Herrhagen och Haga är
varje hus numrerade med exakt samma
nummer som återfinns i husförhörläng-
derna. Denna karta finns på stadsplane-
kontoret.

Lars-Gunnar Sander

Ordföranden har ordet

Så har då ännu en årsstämma i vår
förenings historia avverkats. Och tack
för det förtroende jag fick att vara ord-
förande under detta år. Jag blev också
vald till redaktör för VärmlandsAnor
efter Bernhard Granholm som nu vill
ha mer tid för sin egen omfattande
forskning.

Redaktörskapet betraktar jag som en
tillfällig nödlösning. I en så stor före-
ning som vår med 600 medlemmar bör
inte en och samma person inneha två så
tunga poster. I medlemskåren bör det
rimligtvis finnas någon som är intresse-
rad av att göra en insats som redaktör.
Du som känner för detta, hör av Dig! Hör
också av Dig om Du vet någon annan
som skulle passa! Under tiden hoppas jag
att allt fler förser vårt medlemsblad med
material. Varje släktforskare har ju en
stor källa att ösa ur och ingenting är oin-
tressant för likasinnade.

Antalet medlemmar i vår förening
ökar ständigt, vilket gör att vi förmodli-
gen får rätt att sända tre ombud till 1996
års riksstämma i Växjö. Detta är natur-
ligtvis mycket glädjande men samtidigt
känns det att kraven på oss i styrelsen
ökar. Jag ber därför alla medlemmar om
hjälp med vår verksamhet. Kom med för-
slag till aktiviteter av olika slag!

Årsmötet godkände styrelsens preli-
minära intresseanmälan från vår före-
ning att få stå som värd för 1999 års riks-
stämma i Karlstad. Vi återkommer till
detta i kommande nummer av VärmlandsAnor.

Under tiden vill jag rekommendera
alla som har möjlighet att besöka årets
släktforskardagar med riksstämman
som hålls i Stockholm den 19-20 au-
gusti.

Olaus Olausson, nybliven änklings,
står på kyrkogården vid sin hus-
trus grav:

- Ja, du ä lycklig du Britt-Stina -
och jag må . . .

Ur Albert Engströms Gubbar

Överfallet på Jerpset

Fortsättning från VärmlandsAnor 1995:1

Skilöperkompaniet

Som ledsagare av den norska truppstyrkan på väg mot hemmagården Jerpset fanns också landvernsmannen Trond Jerpset med. Ingen kunde ju haft bättre vägvisare. Ju närmare Jerpset truppstyrkan kom, desto bättre kände Trond terrängen.

Trond Jerpset, som brukade Jerpset sedan 1790, var 39 år. Han var gift med Inger Hansdotter från Jerpsetödegården och de hade sex barn tillsammans.

Norrmännen gav sig av från Spitalskroken vid Glomma väster om Kongsvinger söndagen den 23 maj. Truppstyrkan marscherade så gott som rakt söderut mot Jerpset och övernattade under bar himmel i skogen natten till måndagen. Det var säkert tungt att förflytta sig till fots. Vintern var sen det här året och det låg fortfarande djup snö i terrängen intill riksgränsen.

Påföljande dag fortsatte marschen mot Jerpset. Svenskarna därstädes kände uppenbart på sig att någonting var på gång.

Det var därför som löjtnant Ulfsparré sände iväg fänrik Wijnblad med 28 man på måndagskvällen för att försöka ta rätt på vad som egentligen pågick i skogarna runt Jerpset.

Det sägs att norrmännen stått uppe på en bergskam och sett svenskarna passera genom en dalsänka nedanför. Hur som helst försvagade denna disposition den lilla svenska truppstyrkan ytterligare. Denna måndagskväll befann sig norrmännen bara en halv mil från Jerpset. De beslöt att avvakta en tidpunkt, då de flesta svenskarna förväntades sova. Efter midnatt, när klockan passerat 01.00, slog de till. Man kan på goda grunder räkna med att det var Trond Jerpset som uppträtt som vägvisare så här långt.

Det har skrivits rätt mycket om slaget vid Jerpset i norsk litteratur. Förstahandskällorna var faktaspäckade men ändå rätt torftiga. Så småningom dök det upp mera målande beskrivningar av hur det gick - eller i varje fall kunde ha gått - till vid Jerpset.

Så här gick det till enligt H Angell i boken "Syvaars-krigen för 17. mai 1807-1814", utgiven 1914:

"Svenskarna sov endast i skydd av fem vaktposter. Avlösande vaktmanskap sov i ladan. Baron Ulfsparré sov däremot inne i mangårdsbyggnaden.

Vaktposten övermannad

Skidlöparkompaniet fick till uppgift att gå runt Jerpset för att i första hand skära av tänkbara reträttvägar. Leirdö-lerne skulle däremot gå rätt på. Trond Jerpset åtog sig att försöka oskadliggöra vaktposten på stenen vid myren och lyckades också övermanna honom.

Endre Iversen Holde lovade att ta sig an gevärsposten på körbron till ladan. Svensken fick se en karl komma emot sig med fälld bajonett. Han satte i ett ångestfyllt skrik, vände geväret mot Endre och tryckte av på ett par stegs avstånd. Men kulan for förbi Endre och i nästa ögonblick rände leirdöleren bajonetten genom svensken.

Gevärspostens skrik och skottet blev signalen för leirdölerne och skidlöparna att gå på.

"Fald an! Fald an! Geschwindt! Geschwindt!" hörde man kapten Jürgensen kommendera samtidigt som man hörde de svenska posternas "I gevär!" I samma ögonblick stormade norrmännen fram som en man. De hoppade över gärdesgårdarna och i sporrsträck bar det av mot gårdens hus.

Inne på gårdstunet och inne i husen blev striden snart avgjord. Några svenskar satte sig till motvärn, andra inte, de var som förlamade, några sprang till skogs och klarade sig undan, några var påklädda, åter andra kom framdykande i bara skjortan.

Norrmännen begav sig mot husens dörrar, de tryckte in dem, slog in dem med gevärskolvorna och inne i ladan och i bastun kämpade man mot man. Hetast gick det för sig borta i mangårdsbyggnaden. Här hade svenskarna barrikaderat sig. Dörren höll emot länge och från gluggarna i väggen sände de skott ut i mörkret mot norrmännen. Det skall ha varit den jättestarka korpral Lem som till slut hade sprängt dörren genom att

springa mot den. Svenskarna hade omedelbart gett upp.

Den svenske chefen, löjtnant, baron Ulfsparré, hade just kommit ut på tunet och försökt att samla sitt manskap. Han blev emellertid mycket snabbt nedstucken. Det berättas, att kommandersergeanten för skidlöparna, det vill säga Per Aasnes, hade gripit honom i bröstet och uppmanat honom att ge upp tillsammans med sitt manskap, han skulle få dem till att upphöra med skjutningen från mangårdsbyggnaden. Löjtnanten hade inte kunnat detta, kanske hade han inte förstått vad vare sig skidlöparna eller leirdölerne hade sagt. För soldaterna hade det i mörkret sett ut som en uppgörelse mellan de två männen, några leirdölere hade stuckit sina bajonetter genom honom och det blev omedelbart löjtnantens död.

Dessvärre blev liket plundrat på i stort sett allt. Det påstås till och med att en leirdöl för att få av den ena av löjtnantens stövlar hade huggit av foten. Jürgensen hade lugnt låtit sina soldater få plundra. Hungliga var de. Kläder hade de knappast. Underkläder var det inte att tala om. Skodonen var uppnötta och i delar. Han hade menat att döda varken behövde kläder eller stövlar. Därför tog hans manskap också av kläderna från den ende stupade leirdölern, allt enligt Angell.

När skottväxlingen upphört och krutröken skingrats, var det dags att göra bokslut för den hastiga kampen.

Utöver löjtnant Ulfsparré hade tre svenskar - Jan Bräck från Tierp, Jan Åhl från Björklinge och ytterligare en hittills okänd uppländsk soldat - samt en norrmän - Sjur Andersen Övrebö från Solvorn - fått plikta med livet. Två norrmän betraktades som svårt skadade. De 24 upplänningarna, som ändå klarade livet, fick ge sig som krigsfångar och marschera med norrmännen till Odalen, en sträcka på drygt 40 km.

Den 29 maj inskrevs upplänningarna som krigsfångar på Akershus fästning i Kristiania.

Fångenskapen efteråt

De svenska krigsfångarna placerades

i Eidskog

Berättat av Bernt Karlsson
del 2 och avslutande del

med största sannolikhet ut på olika typer av arbete runt Kristiania. Känt är i alla fall att Matts Öster fick bege sig upp till Toten i Oppland söder om Gjøvik.

Genom krigsfångenskapen undslapp i alla fall just de här upplänningarna att behöva omgrupperas till Finland under sommaren och likt sina kamrater på regementet behöva delta i det ödesdigra finska fälttåget hösten 1808.

Åtta av de tillfångatagna, Erik Flor från Danmark, Jan Malm, Almunge, Anders Ed, Almunge, Carl Bjur, Funbo, Jan Blesholm, Börje, Anders Fruck, Gamla Uppsala, Lars Fyhr, Alunda och sannolikt också Lars Bäfver, Läby, lyckades på något sätt frigöra sig från krigsfångenskapen i oktober 1808 och återvända hem. Övriga 16 krigsfångar blev av allt att döma kvar i Norge till över freden i Jönköping 1809, varefter de utväxlades och på så sätt blev fria.

Den sena nattimmen vid Jerpset mellan den 24 och 25 maj 1808 fick aldrig några politiska konsekvenser. Däremot kan man räkna med att den på olika sätt fick påtagliga efterverkningar för var och en som deltagit i uppgörelsen.

För den svenske chefen baron Ulfsparre blev nederlaget totalt genom att han måste plikta med livet. Hans norske kollega kapten von Jürgensen hyllades däremot som hjälte och utsågs några månader senare till Dannebrogsskridare. Så tysk han var av börd blev han en av de allra sista norrmännen, som behängdes med denna hedersbetygelse.

Kapten Wilhelm von Jürgensen befordrades så småningom till major och slutade sina dagar på gården Rytteraker i Hole i Telemark vid 69 års ålder år 1842. Korpral Lem blev Dannebrogsskridare och befordrades efter en tid till löjtnant. Han fick möta svenskar på nytt några år senare, när de var på hemväg från Napoleonkrigen i Tyskland 1814. Svenskarna tog den lilla omvägen via södra Norge för att tvinga in norrmännen i den union med Sverige, som sedan skulle vara fram till 1905.

Löjtnant Lem avled vid 64 års ålder hemma i Årdal 1845. Arvet från honom fördes vidare av en utomäktenskaplig

son, född just året 1808, då Lem som korpral befann sig i kamp med svenskarna.

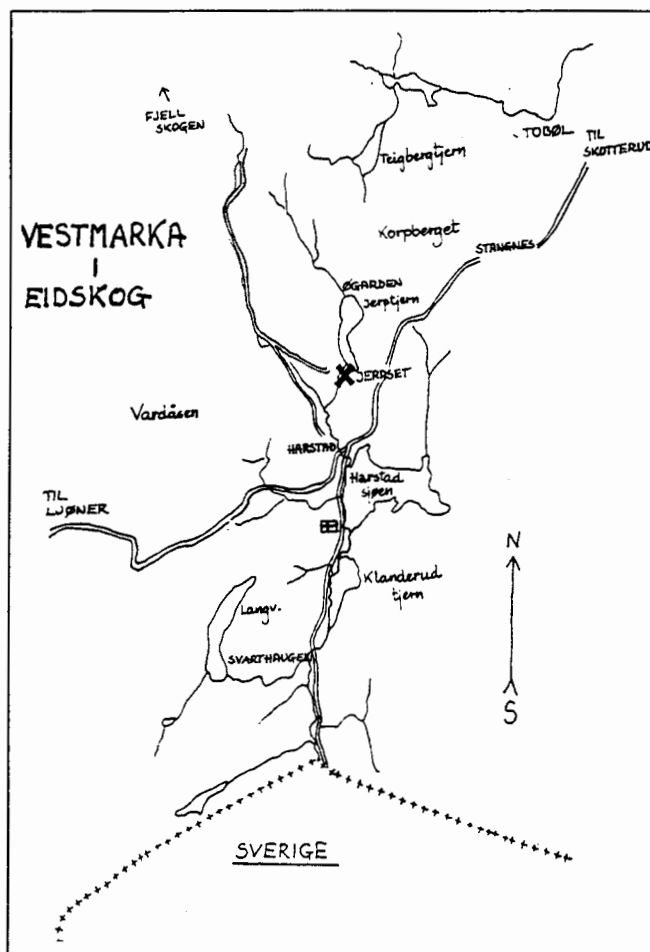
Soldat Endre Iversen Holde blev också Dannebrogsskridare, återvände hem till Borgund, gifte sig och fick tio barn. De utvandrade sedan till Amerika, där han idag har en stor eftersläkt.

Sjur Andersen Övrebö, den ende norrmann som fick sätta livet till på slagplatsen, efterlämnade fem barn vilka alla nådde vuxen ålder och varav två emigrerade till Amerika. En stor eftersläkt torde fortfarande finnas till honom i Norge.

Eirik Kalvkjipptjønnet hade ansetts som brutal och rättfram som soldat och kom som civil att betraktas som en galning och en typ som kunde göra i stort sett vad som helst, menade folk. Han var gift två gånger. Hans båda hustrur hängde sig. Med den första var han barnlös. Med den andra hade han tre barn och därutöver en utomäktenskaplig son, som så småningom kom att överta hans lilla torpställe. Han avled vid 81 års ålder 1867.

Jan Åhl hade satt fyra barn till världen. För hans efterlevande gick det - i varje fall inte i första omgången - särskilt bra. Hans hustru Brita med barn hamnade på fattighuset i Björklinge.

Erik Flor från Danmark ville aldrig återinträda på roten efter att han blivit fri. Han flyttade till Lagga där han, liksom hustrun Brita Jansdotter, dog 1848. Matts Öster fick däremot bege sig ut i fält på nytt. Han var med i Napoleonkrigen 1813 och kom på så sätt inte bara till Tyskland utan ända till staden Liège i Belgien. Han var därefter med om det korta fälttåget in i Norge 1814, innan han vid generalmönstningen 1820 beviljades

avsked. Han var då blind på ena ögat och betraktades som utfattig, gammal och svag. Han avled 1822 vid 48 års ålder som - har det senare visat sig - stamfar för en stor eftersläkt.

Trond Jerpset, då? Han återvände till sin gård och satte den på nytt under plogen. Så småningom fick han möjlighet att förvärva den och den är än idag i släktens ägo. Trond Jerpset avled vid 63 års ålder 1831.

År 1908 - precis 100 år efter den dramatiska sammandrabbningen och i den nationalistiska yran efter unionsupplösningen - avtäcktes en minnessten på Jerpset med den korthuggna inskriptionen: "Her seirede Trond Jerpset och leirdölerne i kamp for fedrelandet natta till den 25 mai 1808." Minnensstenen står kvar än i dag. Vid den samlas traditionsenligt lokalbefolkningen i Vestmarka för att fira den norska nationaldagen den syttende mai varje år.

Fortsättning nästa sida

Grensgranskertreffen i Sarpsborg

Söndag 2 april anordnade Östfolds Historielag i Sarpsborg en Gränsgranskerträff för släktforskare från Östfold i Norge, Bohuslän och Dalsland i Sverige. Samtidigt höll Gränsbygdens släktforskare i Bohuslän sitt årsmöte på samma plats. Ett 100-tal släktforskare trängdes i Energiverkets samlingssal med tillhörande kafeteria. Från Värmland var Lars-Gunnar Sander och Harald Persson inbjudna som gästföreläsare.

I korta anföranden redogjordes för arbetet inom historielagets kommittéarbete med registrering av invandringen till Östfold. Dess resultat var lagt på dator där cirka 15000 svenska invandrare var registrerade. Roland Olsson från Gränsbygdens släktforskare berättade om sin förenings arbete och intendenten för Melleruds museum Olof Ljung kunde meddela att museet nu är färdigt. Museet är inrymt i Tingshuset vid sidan av Vårdshuset på Dal utmed riksväg 45. Närmast allt material finns där samlat för forskare som sysslar med Dalsland. Telefon är 0530-13214.

Lars-Gunnar Sander redogjorde för förutsättningarna för släktforskningen i Sverige där ett släktforskarförbund samlar de flesta föreningar, dock är inte alla anslutna. Harald Persson gick i sitt anförande in på släktforskarens vardag med att börja forska, fällor och problem, käll-

Lars-Gunnar Sander talar inför ett 100-tal släktforskare om utvecklingen i Sverige.
Foto Harald Persson

material. Båda anförandena var av arrangörerna begränsade till 20 minuter vardera. Däremot var det rikligt med tid för diskussion forskare emellan.

I ett följande sammanträde deltog ordföranden i Östfolds historielag, Ættehistoriekommittén och representanter från historielagen i Trögstad, Eidsberg och Askim jämte Sander och Persson. Det var Ottar Stordahl i Ættehistoriekommittén som ville få till stånd närmare samarbete mellan Östfold, Romerike och Värmland.

De närvarande var snabbt överens om att någon ny organisation ej behövdes. Eftersom nuvarande föreningar fungerar på ett bra sätt, bör som det heter i protokollet "de intresserte gruppene sørge for å informere hverandre om sine møter og sender hverandre sine publikasjoner".

Närmast för hösten står ett planerat gränsmöte i Örje cirka 16 september. Detta torde vara intressant och passa väl för Värmland. Utan tvekan är det så att släktforskning inte känner några landgränser. Dessutom har förbindelserna med Norge under århundraden varit många med otaliga släktband.

Harald Persson

SVAR i Stockholm?

SVAR avser att satsa på ett mikrokortcenter i Stockholm och söker nu efter lämplig lokal. Därmed torde det inte längre vara aktuellt för lokala intressenter i Stockholm att ge sig in på detta område.

Tidigare har jag i VärmlandsAnor pekat på de risker ett sådant center kan medföra i form av höjda låneavgifter ute i landsorten. När nu SVAR själv etablerar sig i huvudstaden torde nämnda risker minska. Men det skadar nog inte att i framtiden bevaka SVARs prissättning så att inte höga stockholmskostnader vältras över på övriga landet.

Samtidigt strävar Släktforskarförbundet att flytta sina lokaler till samma ställe som SVAR, så att besökare vid detta även har möjlighet att besöka förbundet.

Det allra bästa vore naturligtvis om Förbundet, Mikrokortcentret och Genealogiska Föreningen kunde samlokaliseras. GF lär nämligen vara tvungna att skaffa ny lokal.

LGS

Överfallet Jerpset . . .

Fortsättning från sida 5

Vet Du något mera?

Vet Du händelsevis något mera om Överfallet på Jerpset eller något som hände soldaterna på den svenska och norska sidan under, innan eller efter det att man möttes öga mot öga natten den 25 maj 1808?

Bernt Karlsson

Spetsvägen 4

757 57 Uppsala

Telefon 018-425653 bostaden eller
arbetet 08-7894941

Spännande läsning i domböcker

Domböcker är ett ämne som en sann släktforskare aldrig kan få nog av. Ytterligare ett bevis för detta gavs vid Folkrörelsearkivets årsmöte den 13 mars då Peter Olausson fängslade åhörarna med diverse axplock ur denna outtömliga källa. Visst innehåller domböckerna mycken dramatik. Men det är framför allt i dessa källor som släktforskaren finner det myllrande vardagsliv som omgav hans anfäder. Mängden av information illustreras av att ett enda mål i vissa fall kan omfatta tusen sidor.

Föredragshållaren inledde med att berätta om en kyrkstöld i Stavnäs. En olycklig ortsbo rodde tjuvarna över sjön och ansågs även i övrigt vara delaktig i stölden. Han dömdes till döden men domen ändrades av hovrätten till 10 års straffarbete på Älvsborgs fästning. I november 1781, endast några månader före frigivningen antecknades han som död i fångrullan. Han hade av våda störtat ned för fästningsvallen.

Brand och ödeläggelse genom krigshandlingar var inte speciellt trevligt för de drabbade. Men för den sentida släktforskaren kan sådana händelse betyda rena turen. Särskilt de värmländska gränsbygderna fick ju förr känna av krig och elände. När sådant hänt kunde nämligen ägarna behöva få äganderätten bekräftad vid tinget. Och i samband härmed kan man i domboken finna släktutredningar som går flera generationer tillbaka.

Gränstvister var vanliga ärenden som avgjordes vid häradsrätten. Här finner man redogörelser för var gränsrösen fanns. Intressant att notera är att dessa rösen hade namn

Trolldomsmål togs upp via kyrkan. På 1620-talet florerade häxtron på Värmlandsnäs och många personer var in-

stämnda till tinget för detta. Med i härvan var också en del finnar som lämnat ut trollpåsar, döpt om sjuka människor för att lura "det onda" med mera.

Att det fanns folk som försökte kringgå skatter var förr liksom nu inte alldeles ovanligt. Länsman fick till exempel mycket att göra då skatt på tobak infördes. På samma sätt blev det under 1760-talet då bestämmelserna om brännvinsbränningen skärptes. De som länsman anklagade kunde exempelvis skylla ifrån sig med att ifrågavarande kungörelser ej blivit upplästa i kyrkan.

Sabbatsbrott beivrades av en energisk överhet. Slogs man på en söndag blev det speciellt kännbara böter. Fiske på en söndag var absolut ej tillåtet, för att inte tala om vad det innebar att spritpåverkad somna i kyrkan under gudstjänsten!

Skogen blev vid mitten av 1600-talet av stor ekonomisk betydelse vilket avspeglar sig i den tidens domböcker. Svedjandet fick inte göras hur som helst utan måste synas in. Svedjornas storlek samt typ av skog som ej fick röras protokollfördes. Vid för stort uttag blev det böter. Man bör observera att det var långt ifrån bara finnar som bedrev svedjebbruk. År 1753 drevs en stor skogsuttagsprocess i Glava.

Marknader fick ofta efterspel på tinget. Fickstöder och slagsmål var vanliga då mycket folk kom samman som till exempel vid marknaden i Nysäter. Där fanns det också tulltjänstemän som tog upp tull vilket ledde till bråk.

Riksdagsmännens arvoden och ersättningar för boende är idag ett ofta återkommande ämne i massmedia. Ingenting är dock nytt under solen. Vid riksdagen 1765-66 inkom ortens riksdagsman med en skrivelse till Gillbergs häradsrätt där han begärde högre ersättning för sitt uppdrag. Som skäl åberopade han att det var dyrtid i Stockholm.

Genom domböckerna får vi veta att Värmland var ganska mångkulturellt på 1600-talet. Det är tyskar, danskar, norrmän, holländare, valloner, finnländare och polacker som figurerar i urkunderna. Om ett barn sägs det på ett ställe att det var "fött av norska men dock ärliga föräldrar"!

I Åmål hade man en engelsk mjölnare som åkte fast för tvegifte. Efter det att hustru nr 2 dött tog han tillbaka hustru nr 1!

Stöder var inte så vanliga som man skulle tro. Vanligtvis var det mat och kläder som stals. I Värmskog togs en soldat som lämnat sitt regemente och sedan stulit kvinnokläder och en jakt-hund!

För mord och dråp blev straffet ofta döden. Barnamord var det mest förekommande brottet i denna kategori. Under en hundraårsperiod har man registrerat fem avrättningar i Gillbergs härad, den sista på 1820-talet. Den sista avrättningen i Värmland ägde rum 1840.

Lars-Gunnar Sander

Personregister ur värmlandslitteratur

Från Peter Funke i Mölndal har vi fått ett personregister för 57 olika boktitlar. I förordet till registret skriver Peter Funke:

- När jag för några år sedan började intressera mig för alternativ till sedvanliga källor för person- och släktforskning fann jag att det fanns många uppgifter att hitta i diverse lokalhistorisk litteratur för Värmland, men tyvärr saknades

relevanta register, inte enbart sammanfattande sådana - tyvärr saknade ett flertal av de enskilda böckerna register över personer och orter. Jag har därför sett det som angeläget att försöka bygga upp någon form av källkatalog, där man snabbt kan finna hänvisning till var man kan läsa mer om olika personer med anknytning till Värmland.

Registret omfattar drygt 3 000 personer. De är sorterade dels på efternamn och dels på hemort. Det är ett enastående fint arbete som Peter Funke presterat och som utan tvivel kommer att bli till stor nytta för alla som släktforskar i Värmland.

Det finns nu i vårt bibliotek på Gamla Badhuset i Karlstad.

Stegresaren hade

I Östra Klenoret i Lungsund i Värmland föddes 1861 min farmor Anna Maria Larsdotter. På samma plats dog 1832 hennes morfars far stegresaren Arvid Andersson Edberg, född 12 april 1758 i Vibäck, Karlskoga, bergsmansson från Lonnhyttan.

Vad gjorde då en stegresare ?

Svaret finns i masmästareordningen av 26 juni 1766 paragraferna 1 och 4:

"Till masmästareämbetet höra masmästare, stegresare, hyttedrängar, uppsättare, bokare och rostbrännare. - - - "Masmästare eller andre, som grundligen förstå, och ifrån början till slut kunna fullborda en masugnsbyggnad, hava fått namn av stegresare; och som icke alla masmästare kunna vara fällne för denna delen av byggnadskonsten, så finne vi nödigt att inrättningen av stegresare i bergslagera bibehållas, på det sättet, att i varje bergmästaredöme en eller tvenne tillsättas, som bergmästaren i samråd med övermasmästaren vid ämbetsmötet utväljer, helst av därtill skickliga masmästare, som äga nödig kunskap om de förnämsta malmers och stenslags beskaffenhet i den orten, där de till stegresare antagas, och därjämte förstå huru grunden till en ny masugn bör utses - - -"

I den gamla masmästareordningen av 6 juli 1649 nämnes icke stegresare. Här lyder paragraf 6:

"Alla masmästare, som masugnar ånyo bygga pläga, skola vara förtänkte sig väl förse, att den må byggas med sin höjd och bredd eller rund mitt uti, såsom den med rätta vara bör, efter den ordre som Bergmästaren honom föreläggandes varder, utan vilkens vetenskap och minne ingen masugnsbyggning företages eller begynnas skall; den detta icke tager i akt, utan masugnen annorledes bygger och fördärvar, skall i lika måtto vedergälla äganden all omkostnad, såsom ock för detta vårt förbuds överträdande vara förfallen till fyratio marks böter, uppå det sätt som förr är sagt."

Variifrån kommer då benämningen stegresare ? Emanuel Swedenborg skriver 1734 i sitt arbete *De Ferro* (svensk översättning 1923 *Om Järnet*, sid 15):

"Man har till en början att fasthålla, att i Sverige, för 50 å 100 år tillbaka,

lägre och fyrkantiga masugnar varit i bruk, alldeles såsom förhållandet ännu är på åtskilliga ställen i Tyskland liksom ock i Sverige; många följa nämligen än i dag gamla fäderneärvda seden, som om den vore helig; men så snart man insett, att smältningen försiggår bättre i runda än i fyrkantiga pipor, har den runda formen allmänt antagits och fått företräde framför den fyrkantiga. Därför äro nu för tiden högst sällan masugnsnipor att skåda, vilka ej från ovan till nedan helt och hållet hava den runda formen. Huru denna runda form bör åstadkommas, kan man se av ritningen, Man förfärdigar sig en **Stegre lik bilden HHHJJ**, tavl II, och gör den böjd i den form och storlek, som man vill giva åt pipan; - - -"

Arvid Edberg stegresare

Arvid Edberg antogs 1782 som lär-ling hos stegresaren Jan Nilsson i Flottuvan, Lungsunds socken, och biträdde denne till 1792 då han erhöill fullmakt att vara stegresare i Filipstads bergslag (dombok Filipstads östra bergstingslag 1792 28 mars paragraf 20) vilken befattning han innehade till 1819.

I samband med giftermålet 1785 med Katarina Dybeck (sondotter till klockaren i Kroppa Christian Dybeck) flyttade han till Kroppa socken, där han en kortare tid var bosatt i Vargtorp och Stubbetorp och från omkr 1786 i Daglösviken, flyttade 1801 till Fallet under Storfors och 1803 till Östra Klenoret i Lungsund där han dog 23 februari 1832 av "ålderdom".

Mera om Arvid Edbergs yrkesverksamhet får man i Filipstads bergslags masmästareämbetes bok 1784 - 1806 (Bergmästaren i västra distriktet, Göteborgs landsarkiv) som är protokoll från de årliga ämbetsmötena under ledning av övermasmästaren. I protokollet från 13 sept 1784 meddelas att

"Gammalkroppa masugn i sommar blivit på nytt ställe av grunden uppbyggd med mulltimmer. Herr övermasmästaren, utom vars vetskap och instruktion stegresaren Jan Nilsson samma byggnad skall företagit, besvarade sig härvid däröver, - - - För övrigt utlovade herr över-

masmästaren att ofördröjligen besiktiga denna nybyggnad, på det utrönas må om något vid denna nybyggda masugn vore att påminna."

År 1785 den 15 sept meddelas efter den sedvanliga uppräknigen av ämbetspersonalen, nu förutom mästaren tre lär-lingar, att ny pipa blivit detta år insatt i Nykroppa masugn. 1787 har masugnen vid Sunnemo blivit lagad "medelst nytt mulltimmers insättande". 1788 har följande reparationer blivit gjorda: vid Kungsskogen ny masugnsnipa, vid Gräsbosjön likaså tillika med större delens av masugnen ombyggnad, vid Mökärnshyttan även ny masugnsnipa tillika med nytt mulltimmer samt vid Bjurbäcken är 3/4 av masugnsnipan ommurad. 1789 gavs tillkänna att Gåsborns masugn var hel och hållen ombyggd detta år samt ny masugnsnipa insatt vid Näs-rämnen "samt att för övrigt masugnar-na i denna bergslag äro i bättre eller sämre brukbart stånd."

Från 1790 står det klart att Arvid Edberg helt övertagit ansvaret för verksamheten. Den gamle mästaren Jan Nilsson, som inte varit närvarande vid något möte efter 1784, står dock kvar till 1794, de två sista åren jämsides med Edberg. Protokollet 11 sept 1790, paragraf 9:

"Som man vid detta tillfället kommit i erfarenhet att stegresarelärningen Arvid Edberg detta år vid Stöpsjön insatt ny masugnsnipa, lagat mulltimret, brösten och pelarna, samt vid Långbansände även insatt ny masugnsnipa, utan att förut enligt den föreskrift Kongl masmästareordningen lämnar giva undertecknad sådant tillkänna; så blev detta hans otillbörliga tilltag honom förehållit, med antydan, att sådant kan så mycket mindre undgå, att varda lagligen beivrat, som han icke lever i okunnighet om de plikter, vilka honom härutinnan åligga, då de vid alla framfarna masmästarmöten blivit honom vederbörligen förehållne, utan att han låtit de gjorda föreställningar tjäna sig till efterrättelse, varigenom han tydligen tillkännagiver en uppenbar tredska och motvilja, som för ingen del kan tålas."

Till mötet 9 oktober 1791 inlämnar Arvid Edberg en skriftlig begäran att er-

ett unikt yrke

hålla mästartrebrev och bliva till "orden-
telig stegresare i denna bergslag anta-
gen".

Protokollet paragraf 6:

" - - - hela masmästarteämbetet har
sig nog samt bekant, med vad flit och
oförtrutenhet denne Edberg alltsedan år
1782, då han blev antagen till lärling hos
Jan Nilsson, vinnlagt sig om grundlig
kunskaps inhämtande uti stegresare-
konsten, samt att han de nu sist förflutne
åren ådagalagt nöjaktiga och överty-
gande bevis därå vid utövningen, då han
under Jan Nilssons allt mera tilltagande
oskicklighet, ensam lagt handen vid de
förefallande nybyggnader vid hyttorna
till ägnas fulla välbehag.

Och i anseende så därtill, som till
samtliga nu närvarande fullmäktiges
från hyttelagen förklarade åstundan och
begäran, att Edberg måtte bliva till steg-
resare i denna bergslag antagen, fant
masmästarteämbetet för gott, att för sin
del ansökningsen så mycket heldre bifalla,
som utom honom ännu mera ingen steg-
resare gives uti bergslagen, åt vilken nå-
gon hyttebyggnad med säkerhet kan an-
förtros. I anledning varav det beslöts, att
Edberg skulle genom protokollsutdrag
och till följe av 4 paragrafen uti 1766
års Kongl masmästarteordning, hos berg-
mästarten höglärde herr Gustaf Aron
Lindbom föreslås och rekommenderas
till stegresarebrevs erhållande."

Samma år 1791 byggde Edberg om
Fogdehytte masugn från grunden, 1792
Skålkärns masugn nybyggd från grun-
den liksom 1793 Nordmarkshyttan "all-
deles nybyggd".

Samma år insattes nya pipor vid
Pardix och Saxån. 1794 byggdes ny mas-
ugn från grunden vid Skarphyttan och
ny pipa insattes vid Bolhyttan.

Protokoll 14 sept 1795, paragraf 4:
"Så väl åldermannen som stegresaren
samt hyttelagens närvarande fullmäktige
gävo vidare uppå efterfrågan tillkänna
att stegresaren Arvid Edberg detta år icke
allenast uppbyggt ny masugn av grun-
den vid Uddeholmshyttan, utan ock la-
gat och imurat masugnspiporna vid
Dalkarlssjön ungefär till en fjärdedel, vid
Horrnsjön till en fjärdedel samt vid

Långbanshyttan till en tredjedel, var-
jämte han vid denna sistnämnda masugn
reparerat bägge masugnsbrösten."

1796 insattes nya pipor vid Svartå och
Stjelpshyttorna. Vid Svartå användes för
första gången slaggtegel till pipan. 1797
insattes nya pipor vid Kungsskogs och
Storbro hyttor. vid Gåsbornshyttan har
något mer än halva pipan blivit ombyggd
efter den under sista blåsningen skedda
utskärningen.

Vid Brattfors, Gammalkroppa, Bjur-
bäcks och Nykroppa masugnar har pi-
porna och uppsättningsmålen blivit la-
gade. Vid Pardix har hela mulltimret bli-
vit ombyggt.

Protokoll 14 sept 1798, paragraf 4:
"Vidare anmäldes att masugnspipan bli-
vit lagad vid Gräsbosjön av stegresaren
Edberg, samt att vid Storbron, där mas-
ugnen är byggd av sten, hela rådstugan
med hjulhus, hjul, ränna och bäljor, til-
lika med masugnskransen avbrunnit,
utan att säker kunskap kunnat erhållas,
huru elden kommit lös, varandes nu
hyttelaget sysselsatt med allt dettas ånyo
uppbyggande och istandsättande igen."

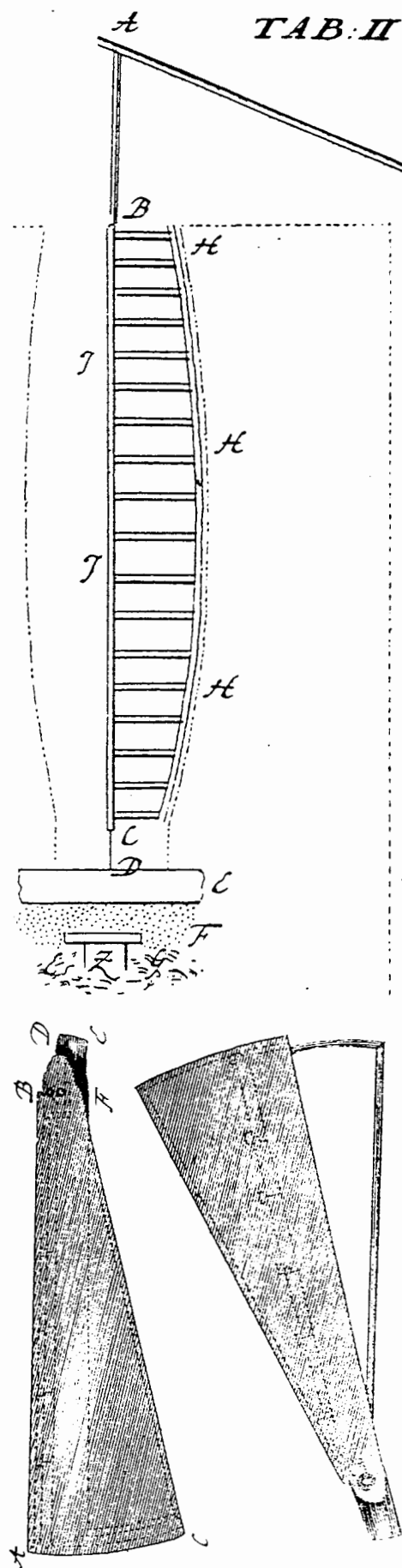
1799 nybyggdes masugnspipan vid
Nykroppa helt av slaggtegel, liksom vid
Bjurbäcken helt av vanlig ställsten. Vi-
dare lagades masugnspipan vid Udde-
holmshyttan och Brattfors. 1800 insat-
tes nya pipor av slaggtegel vid Bolhyttan
och Brattfors. 1801 ommurades mas-
ugnspipan vid Pardix av slaggtegel samt
lagades pipan vid Hedenskog.

Vid Traneberg har masmästarten Hen-
rik Andersson i Elgsjön insatt ny pipa.
1802 lagades masugnen vid Näsräms-
hyttan och pipan blev nästan helt om-
murad samt blev en del av pipan vid
Svartå ånyo insatt.

1806 lagade Edberg pipan vid Saxån,
som är det sista beskedet om hans verk-
samhet. Protokoll saknas för tiden 1807-
1815. Under denna tid har sonen Carl
inträtt som lärling, född 1787 och drunk-
nad 1845 25/4 i Storfors.

Efter 1821 finns ingen stegresare
antecknad. Arvid Edberg dog fattig 1832
utan fast egendom, barnen betalade
begravningen.

Sven Myhl

Stegars konstruktion

Släkten Steinfelt från Älgå

År 1726 bosatte sig på gården Stubberud i Älgå karolinerlöjtnanten Olof Friedrich Steinfelt med sin hustru Anna Allers och två barn, en dotter och en son. I Adam Lewenhaupt: "Karl XII:s officerare. Biografiska anteckningar", del II, Sthlm 1921 står följande att läsa:

Steinfelt, Olof Fredrik, f 1680 i Bremen, gemen vid Bremiska dragonreg 1700, korporal därst 1707, furir därst 1708, kornett vid Wismarska dragonreg 1711 28/3; fången 1713 16/5 vid Tönningen, hemkom 1714 i febr, löjtn därst 1715 26/11, avsked 1719 30/9; löjtn vid Dürings Tyska dragonreg s å 29/12; avsked 1721 15/11; d 1749 19/8.

I Krigsarkivet i Stockholm finns Steinfelts officersfullmakt:

Wi Carl med Guds nåde Sweriges Götes och Wändes Konung, Storförsten till Finland, Hertig uti Skåne, Estland, Lyfland, Karelen, Brehmen, Vehrden, Stettin, Pommern, Kassyben och Wenden, Förste till Rügen, Herre öfwer Ingermanland och Wissmar; så och Pfaltz, greffen vid Rhein, i Bayern, till Jülich, Kleve och Vergen, Hertig mm göra witterligt att såsom hos oss til äldste Lieutenant wid öfwerst Lieutenants Compagnie under det Wissmarska Dragone Regimente i underdånighet föreslås oss älskelig Olof Steinfelt i anseende till dess skicklighet och wälförhållande; alltså vele vi här med och i kraft af denna vår öppna fullmakt, nådel hafwa för-ordnad honom Olof Steinfelt at wara älte Lieutenant wid öfwerste Lieutenants Compagnie inom thet Wissmarske Dragone Regimentet bestående honom därvid den lön som samma beställning uti Staten påföres.

Det alla som wederbör, hafwa sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera wisso hafwa wi detta med egen hands underskrift och vårt Kongl Sigill bekräftat. Stralsund d 15/26 Novemb 1715. CAROLUS

Märklig är här den dubbla dateringen 15/26 Nov. I nov 1714 hade Karl XII efter snabbritten genom Europa nått Stralsund då ännu i svensk ägo och efter kapitulationen i de 1715 återvände han

till Sverige. Vid denna tid gällde i Sverige ännu den julianska tideräkningen (gamla stilen) och först 1753 övergick man till den gregorianska (nya stilen), påbjuden av påven redan 1582. År 1700 låg den gamla stilen 11 dagar efter den nya. Från den 17 febr 1753 hoppade man direkt till 1 mars. I det protestantiska Tyskland hade förändringen skett 1700. Dateringen i fullmakten tyder alltså på att datum angivits efter såväl gamla som nya stilen.

I Krigsarkivet kan man även finna Steinfelt som Lieutenant vid Wismarska regementet i generalmösterrullan upprättad på Rügen 21 sept 1716. Även Fredrik I:s beviljande av den fortfarande "älskelige" Stenfelts avsked kan man ta del av. Vår Steinfelt uppehöll sig fram till 1726 är mig obekant.

Dottern Anna Sofia föddes på Land-Rügen i Tyskland 1715. I Älgå gick hon under namnet Anna Fiken och ingick äktenskap den 28/12 1731 med Källar Svensson från Brandsbol i Glava.

Paret bosatte sig i Stubberud och mannen blev en betrodd nämndeman. Sonen Johan (Jean eller Jan) var född 1718 och gifte sig med Maria Andersdotter från Stridsbol, även de boende i Stubberud. Johan benämns i husförhörlängderna förman eller skogvaktare.

Båda dessa familjer blev barnrika. Enligt död- och begravningsboken för Älgå dog Anna Sofia 68 år gammal av "rödsott" 4/8 1783. Där anges att hon har haft 10 barn av vilka då fem var vid liv. Den förstfödda (1732) Margareta "förqvädtes af wåda i sängen hos sin moder" 3 månader gammal. Sonen Karl född 1747 benämns även han i kyrkböckerna nämndeman. I socknen kallades han "Tyske Karl" och bodde i Strand, Älgå.

I födelseböckerna för 1700-talets mitt kan man återfinna åtta barn varav någon dött i späad ålder till föräldrarna Johan Stenfelt och hustrun Maria. Det borde alltså finnas åtskilliga personer med Olof Steinfelt och Anna Allers som förfäder. Till dessa får även undertecknad räkna sig då Anna Källarsdotter född 14/12 1750 är min mormors mor.

För den som kan finna gamla tidningslägg omtalas släkten i Nya Werm-lands-Tidningens julläsning 1923 i artikeln "En livskraftig värmlandssläkt" skriven av den tidens värmlandsskildrare Linus Brodin. Där berättas förutom om löjtnanten om Anna Källarsdotters dotter Britta Jonasdotter som gift med Nils Nilsson i Berga, Glava, hade fem barn, som samlade vid ett tillfälle för fotografering uppnått den sammanlagda åldern av aktningstvå 456 år.

I Arvika Nyheter av den 5/2 1979 förekom en annan artikel av Hasse Nilsson: "Älgåbo i Karl XII:s armé".

Sten Nyborg

Gravstensinventering

Per den 15 februari 1995 var nedanstående värmländska kyrkogårdar inventerade enligt Britt Hagman, ansvarig inom Släktforskarförbundet för gravstensinventeringen. För varje kyrkogård/socken anges antalet påträffade och beskrivna äldre gravvårdar:

Alster	8	Högerud	2
Blomskog	25	Karlanda	1
Boda	0	Kila	9
Borgvik	5	Köla	11
Botilsäter	2	Lungsund	3
Brattfors	2	Långserud	3
Bro	2	Millesvik	6
By	1	Nor	18
Eda nya	8	Segerstad	2
Ed	13	St Kil gamla	6
Eskilsäter	6	St Kil nya	0
Frykerud	3	Svanskog	3
Gillberga	12	Tveta	5
Glava	5	Väse	2
Grava	1	Älgå	5
Grums	3	Ölme	4
Gunnarskog	9	Ölserud	1
Hammarö	39	Ö Fågelvik	2
Huggenäs	1	Övre Ullerud	5

Saknar du "din" kyrkogård och vill vara med i inventeringsarbetet, hör av dig till Britt Hagman. Adressen är:

Britt Hagman
Örby, Box 2131, 511 92 Skene
Telefon 0320-48087

Värmlandssläkten Sillén från Sillerud

Släkten Sillén har sina anor från Silleruds socken och senare delen av 1700-talet. Släkten är i ett avseende ganska unik. Den innehåller åtminstone 11 kontraktsprostar, kyrkoherdar, komministrar eller pastorsadjunkter. Dessutom finns ingifta präster och missionärer. Från början kommer emellertid samtliga från genuin bondesläkt.

Då jag började forska i denna släkt, var utgångspunkten den översikt som ges i Svensk Släktkalender av år 1915 - 1916. Det har senare visat sig att denna summering ger en felaktig bild. Texten lyder inledningsvis:

"Denna släkt Sillén härstammar från Signeby i Silleruds socken i Värmland, varefter gemensamme stamfadern Hans var bonde. Denne blev fader till Nils Sillén, vilken bildade släktnamnet av födelsesocknen, stamfader för äldre grenen, och till Daniel Hansson, hemmansägare i Sillerud, vars son Daniel, som upptog farbroderns släktnamn, blev stamfader för den yngre grenen.

I vad släktskapsförhållande vice häradshövdingen, sedermera lantbrukaren Daniel Sillén stod till dessa är ej känt. Sistnämnde Daniel, som blev student i Uppsala 1768 och dog 1797, är utan tvivel identisk med den hovrättsnotarie med samma namn, som uppgives vara fader till professor Nils Jacob Sillén, vilken upptogs såsom fosterson av kyrkoherden Nils Sillén och sedermera blev måg hos denne."

För att få någon rättsida på hur namnet Sillén uppkommit, har jag tittat på när det tidigast använts. Med ledning av detta har jag funnit att namnet härleds till tre syskon. Detta i sin tur medför att den kommande forskningen kommer att bedrivas efter tre äldre grenar Sillén, en fjärde yngre gren, samt en femte, utomäktenskaplig gren.

Helt klart är, att den ovan uppgivne bonden Hans inte är stamfader för släkten, men däremot gift med en syster till två bröder som antog namnet.

De fem grenbildarnas namn och födelsedatum är:

I. Daniel Nilsson-Sillén, född 1748

II. Anders Nilsson-Sillén, född 1743

III. Maria Nilsdotter-Sillén, född 1736

IV. Daniel Sillén, född 1793

V. Daniel Nilsson-Sillén, född 1748

Mitt eget intresse till släkten hänförs till den utomäktenskapliga grenen, som bland andra innefattar den dalsländska släkten Källvik, i rakt nedstigande led till stamfadern Nils Olsson. Den eller de, som har kompletterande upplysningar om "Sillénare", är varmt välkomna. Den som bär namnet idag och har upplysningar bakåt i släkten kan ge värdefulla upplysningar i kompletteringsarbetet. Subskribenter är likaså välkomna att teckna sig.

När ovanstående arbete kommer att vara klart är i skrivande stund svårt att säga, förhoppningsvis inom något år.

Conny Källvik

Lundens gård

461 95 Trollhättan

Telefon 0520-481172

Husförhörslängder på CD-ROM

I dagspressen har vi kunnat läsa att ett arbete som beräknas ta flera år har inletts i Säter. Med hjälp av tio ALU-anställda ska husförhörslängder föras över på data. Det sägs röra sig om 17,5 miljoner människor mellan åren 1860 och 1890. I första hand ska Kopparbergs län matas in.

Senare ska uppgifterna föras över på CD-ROM och därigenom snabbt och enkelt kunna finnas tillgängliga för allmänheten. Inom en snar framtid ska intresserade kunna köpa en CD-ROM-skiva med alla husförhörslängder från Kopparbergs län - säger man.

Vi får gratulera vårt grannlän till detta projekt samtidigt som vi inte kan låta bli att göra en liten kalkyl. Till att börja med kan det väl knappast röra sig om 17,5 miljoner människor. Förmodli-

gen menar man 17,5 miljoner poster där en post är detsamma som en rad i husförhörslängden. Räknar man in den tid det tar att tolka svårlästa rader, de vid registreringsarbete obligatoriska "bensträckarna", kafferaster, toalettbesök, administration med mera så torde takten bli i genomsnitt två poster per minut.

Vill man sedan säkra kvaliteten, vilket vi tar för givet, så åtgår det ytterligare en minut för att kontrollera två poster. För att registrera 17,5 miljoner poster behövs alltså lika många minuter. Det är detsamma som 291667 timmar. Dessa timmar ska fördelas på 10 personer. Det blir 29167 timmar per person. Om vi till sist räknar med att en person - med åtta timmars arbetsdag och normal frånvaro - kan göra 1750 timmar på ett år så kom-

mer man fram till att detta arbete kommer att ta mellan 16 och 17 år!

"Inom en snar framtid" är alltså omkring år 2012. Det här lilla räkneexemplet torde i någon mån illustrera vilket enormt arbete som ligger framför alla registerentusiaster bland oss släktforskare.

Lars-Gunnar Sander

Mor Johanna i Petängen är sjuk och ligger på sitt yttersta, varför gubben Matts anser det tillrådligast att tillkalla prostén.

Prosten: - Har mor Johanna nu berett sig för den sista resan?

Mor Johanna: - Ja tänker inte resa nånstans så länge ja ä så här sjuker.

Ur Albert Engströms Gubbar

1959 när vatten och eld härjade

1959 var ett händelserikt år i Karlstad. Generalmajor Sven Salander efterträdades av generalmajor R Leuhusen för Femte militärområdet med säte i Karlstad och Gustaf Nilsson från Kristinehamn flyttade till Karlstad som landshövding. Norrstrandskyrkan invigdes. Skogsvårdsstyrelsen hade bestämt att 30.000 hektar åkerjord skulle planteras med skog intill 1970. Dock lovade man att se till att granskogen inte får växa hög utmed allfarvägarnas dikeskanter!

På nyårsaftonen avslutades epoken Holm på Grand Hotel med nyårsbal för 900 personer. Direktör Ego Holm hade då innehaft Grand Hotel i 20 år sedan 1939 och starkt bidragit till Karlstads renommé som trivsamt nöjesstad.

1959 blev även en upprepning av katastrofåret 1916, när vattnet från Klarälven invaderade Karlstad. Vårfloden i början av maj förde 1300 kbm per sekund genom Karlstad. Detta kunde naturligtvis inte älven svälja utan låga delar av staden fylldes. Klarabrons västra fäste och gräsmattorna i teaterparken var täckta av vattnet och bussar och bilar togs sats för att forcera.

Sex veckor av skräck

Natten till lördagen den 22 augusti började det brinna på fyra olika ställen i centrala Karlstad. Natten därpå ytterligare fyra anlagda bränder. Karl Olssons trävarulager i Inre hamnen blev helt ödelagt. Det stod klart att en pyroman slagit till. Under sex veckors tid organiserade polisen med hjälp av militär, hemvärn, skolbarn, pensionärer, kort sagt alla som ville hjälpa till och det var alla, en omfattande nattlig bevakning av fastigheter.

Natten till torsdagen den 17 september brann Stadsträdgårdens anrika och

vackra restaurang ned till grunden. Det var Grand Hotels sommarservering, älskad av såväl unga som gamla, inte minst för de många konserterna i parken.

Det hann bli 25 bränder innan pyromanen, infödd karlstadsbo och byggnadsarbetare, kunde gripas. Han angav motivet vara att han "kände lust att tända på" och att få se det brinna. Det var polismannen Birger Johansson som i portgången till V Torggatan 22 såg pyromanen smyga sig in på gården. Innan han hann tända på blev han skräm av en gäll kvinnoöst från en lägenhet. Han fick följa med till polisstationen, där han dumt nog uppgav falskt namn.

Under hand medgav han någon mordbrand för att till slut tillstå 22 av de 25 anlagda bränderna. Allt som allt hade han tänt på 44 gånger. 5000 kronor i belöning tillföll polisman Birger Johansson och det var mycket pengar på den tiden.

Pyromanens framfart i Karlstad hade emellertid det goda med sig att brottsligheten i staden gick ned till ett minimum. Givetvis sammanhänger detta med den skärpta polisövervakningen jämsides med allmänhetens nattliga bevakning av gator och fastigheter. En del efterlysta och andra asociala element kunde plockas fram i samband med polisens fingranskning av vindar och prång.

Året avslutas med att riksbankschef P Åsbrink i bryska ordalag varnar bankerna att de måste strama åt sin utlåning som ökat så kraftigt att fara för inflation ansågs föreligga. Samma varning kom från professor Erik Lundberg vid Bankföreningens årsmöte som påtalade att ökningstakten i statsskulden vållar Sveriges allvarliga penningpolitiska problem. Känns tongångarna igen?

Harald Persson

Släktforskare

Du som har tid över eller vill göra något annat som avbrott i Din forskning hjälp till att skriva av Soldaternas mikrokort Ring mig så får jag visa vad det innebär
Harald Persson, telefon 054-21 87 77

Nr 36

Det är glädjande att turen nu kommit till mig, att det är min antavla som kommer i medlemstidningen. Kanske att det är någon som har släkt i Skåne, så att vi kan byta anor.

Många släktforskarhälsningar från

Thure Nilsson
Bogesundsgatan 13
256 55 Helsingborg
Telefon 042-296819

Soldatregistrering

Efter ansökan har Arbetsförmedlingen anvisat ALU-personal för att skriva av Krigsarkivets mikrokort över Indelta soldater vid Värmlands tre regementen, Nerke-Värmlands regemente, Värmlands regemente och Värmlands Fältjägar. Arbetet påbörjades 2 dec 1994 med mindre gott resultat.

Ny ALU-arbetare, Bengt Svensson, Karlstad, har i januari 1995 fortsatt arbetet som sedan dess fortskridit med god fart. Cirka 1600 soldater finns nu överfört till datorprogram som är kompatibelt med Centrala Soldatregistret som sköts från en avdelning vid P4 Skövde.

Det är i första skedet endast de militära uppgifterna som förs in. Sedan tillkommer den sociala biten med hustrur och barn och deras födelse-, vigsel- och dödsdatum jämte rotetorpens namn och belägenhet.

Här finns nu plats för ett 10-tal forskare som på olika tider skulle kunna använda de 3 läsapparaterna som finns för mikrokort. Jag svarar sedan för införning i datorprogrammet och kontrollerar samtidigt uppgifterna mot tidigare erhållna.

Utan tvekan är detta en viktig och brådskande kulturgärning.

Se annons här bredvid!

Harald Persson

Upprättad för Thure Nilsson f. 1921-09-17 i Färingtofta (L)				
Anslav nr 036	Generation I	Generation II	Generation III	Generation IV
Nr: 2-3 (1)	Nr: 4-7	Nr: 8-15	Nr: 16-31	Nr: 32-63
2	Jönsson-Sjöstrand Olander Järnvägstjänsteman 1866-02-13 Färingtofta (L) 1950-06-06 Åstorp (L)	Nilsson, Jöns. Torpare 1830-07-25, Norra rorum (M) 1914-03-20, Färingtofta (L) Olsson, Cecilie 1838-02-16, Färingtofta (L) 1924-02-07, Färingtofta (L)	Olsson, Nils. Dräng 1797, Norra Rörum (M) - 1873 Jönsdotter, Kersina 1806, Norra Rörum (M) - 1880 Persson, Ola. Lantbrukare 1794, Färingtofta (L) - 1879 Svensdotter, Maria 1804, Färingtofta (L) - 1882 Olsson, Ola. Arrendator 1798, Färingtofta (L) - 1860 Bengtsson, Troen 1798, Färingtofta (L) - 1866 Andersson, Jöns. Lantbrukare 1778, Färingtofta (L) - 1828 Danielsdotter, Elsa 1788, Färingtofta (L) - 1856 Mansson, Måns. Rusthållare 1766, Norra Rörum (M) - 1826 Hansdotter, Kersina 1777, Matteröd (L) - Norra rorum (M)	Hedenfält, Ola 1766, N Rörum (M) - 1836 Jönsdotter, Boel 1764 - 1821 Jönsson, Jöns 1774, N Rörum (M) - 1829, N Rörum (M) Persdotter, Hanna 1773, Hallaröd (M) - 1852, N Rörum (M) Jönsson, Per 1757, Riseberga (L) - 1847, Färingtofta (L) Nilsdotter, Boel 1768, Färingtofta (L) - 1846 Mansson, Sven 1774, Färingtofta (L) - 1850 Nilsdotter, Boel 1774, Färingtofta (L) - 1850 Nilsson, Ola 1756, Färingtofta (L) - 1801, Färingtofta (L) Andersdotter, Karna 1766, Färingtofta (L) - 1832 Persson-Trana, Bengt 1765, V Torup (L) - 1834, V Torup (L) Persdotter, Pernilla 1770 - 1851, V Torup (L) Jönsson, Anders 1740, N rorum (M) - Jeppadotter, Pernilla 1714 - Hultman, Daniel 1742, Östergöland - 1819, Färingtofta (L) Månsdotter, Hanna 1754, Färingtofta (L) - 1819 Persson, Måns 1721, N Rörum (M) - 1806 Måtsdotter, Elna 1729 - 1772 Persson, Hans 1748, Matteröd (L) - 1815 Hansdotter, Ingar 1747 - 1822 Eskilsson, Nils 1716, N Rörum (M) - 1792 Månsdotter, Cristina 1732 - 1813 Persson, Sjunne 1726, Riseberga (L) - 1799, N Rörum (M) Månsdotter, Anna 1730, Färingtofta (L) - 1807 Johansson, John 1773, N Rörum (M) - 1847 Johansdotter, Bengla 1784, N Rörum (M) - 1854 Jönsson, Jöns Se nr 34 Persdotter, Hanna Se nr 35 Andersson, Ola 1767, N Rörum (M) - 1839, N Rörum Svensdotter, Hanna 1787 - 1831 Mansson, Jöns 1781 - 1852, V Torup (L) Jacobsdotter, Karna 1781, Hallaröd (M) - 1839
1	Ansökare	Nilsson Emilia 1865-07-16 Färingtofta (L) 1948-04-29 Färingtofta (L)	Jönsdotter, Maria 1826-01-25, Färingtofta (L) 1889-01-11, Färingtofta (L)	
Nilsson Thure Representant 1921-09-17 Färingtofta (L)				
3	Nilsson Kalli 1898-05-30 N Rörum (M) 1984-03-13 Färingtofta (L)	Persson Carl Lantbrukare 1841-03-10 Norra Rörum (M) 1935-12-16 Norra Rörum (M)	Mansson, Per. Rusthållare 1802-11-15, Norra Rörum (M) 1847-04-19, Norra Rörum (M) Månsdotter, Hanna 1802-01-31, Norra Rörum (M) 1861-11-19, Norra Rörum (M) Johansson, Nils. Slavhuggare 1840-09-20, Norra Rörum (M) 1916-04-08, Norra Rörum (M) Norra Rörum (M) 1918-12-11 Norra Rörum (M)	
1991				

Värmland och värmlänningar i andra medlemsblad

AnRopet 1995.1 (StorStockholms Genealogiska Förening) *Bengt Cromstedt* önskar uppgifter om bruksinspektoren Olof Sundell d 1828 på Svanholm i Svanskog.

An-Siktet 1995.1 (Folkare Släktforskarförening) Antavla för *Lena Berggren* med anor bland annat i Ölme och Varum.

Dalfolk 1995.1 (Dalarnas Släkt-, Hembygds- och Emigrationsforskarförening) "Emil Herlenius - läraroriginal, forskare - Selma Lagerlöf-inspiratör" av *E Börje Bergsman*. Den färgstarke lektor Herlenius vid Falu läroverk var född 26 nov 1867 i Kroppa. Föräldrarna var brukspatronen Jonas Herlenius och dennes hustru Emilia Lovisa Malmberg. Emil var yngre bror till den namnkunnige Uddeholmsdisponenten August Herlenius (1861-1930).

Gräns-Posten nr 24 (Gränsbygdens Släktforskarförening i Dalsland, Bohuslän och Östfold) *Curt-Eric Johansson* skriver om smedsläkten Tolf. Bland annat nämns smeden Jan Tolf på Forsnäs bruk i Alster. Upplysningar om släkten Borgstedt i Värmland önskas av *Ivonne Borgstedt*. **Hembygdsbladet Kollsberg 1995.1** (Fryksände Hembygdsförening) Överbyn och torpet Vitsand.

Släkt och Hävd 1995.1 (Genealogiska Föreningen) I "Lenins svenska anor" av *Christina Backman* omtalas att revolutionsledarens mormors morfars far, handskmakaren Carl Reinhold Östedt från Uppsala, dog vid Fastingsmarknaden i Kristinehamn år 1748. *Pontus Möller* recenserar adelskalendern 1995: Forstena-släkten (nr 2) har återupplivats. Den har hittills ansetts vara utslocknad men nu har ett brev påträffats i riksarkivet som utvisar att ståthållaren i Värmland och hovrättsassessorn Olof Christoffersson (1563-1647) haft en hittills okänd, förskjutet son. Denne var kaptenen vid Närke-Värmlands regemente Jon Olofsson Dahlman vilken har sentida ättlingar. Efterlysningarna i detta nummer berör bl a Fryksände (Svenneby, Västana), Lysvik, Ransäter, Sunne och Visnum (Björneborg).

Släkthistoriskt Forum 1995.1 (Sveriges Släktforskarförbund) "Komminister-

gården i Malung - centrum för illegal kaffehandel?" av *Henrik Bramsjö*. Bonden Jöns Persson, Kung Jöns kallad, i Uggnäs, Dalby socken smugglade kaffe från Norge som sedan såldes vidare av komministern Frögelius i Malung. Detta ägde rum under senare delen av 1700-talet. Efterlysningarna i detta nummer berör bl a Fryksände, Gillberga (Nysäter) och Sillerud (Torgilsbyn)

Släkthistoriskt Forum 1995.2 (Sveriges Släktforskarförbund) Efterlysningar berörande Bogen, Bro (Sterserud), Filipstad (Peculin), Gåsborn, Karlstad, Kroppa, Lysvik, Rämnen (Hackransberget, Liljendal), Sillerud, Tveta (Smertslid) och Visnum (Björneborg).

Västanbladet 1995. 1 (Västra Sveriges Genealogiska Förening) "Tre sjökapten" av *Annika Hulander*. Sjökapten Ernst Mauritz Palm född 1836 på Häljeboda förs bruk i Eda socken, son till brukspatron Lars Henrik Palm och dennes hustru Henrica Sophie Brattström.

I Högeruds dopbok för år 1900 är följande trillingar inskrivna:

David	f 9 april	avled 1940
Kristina	f 11 april	avled 1970
Johan	f 11 april	avled 1973

Föräldrar var Anders Andersson och Kristina Johansdotter. Modern avled två timmar efter sista barnets födelse.

Paul Billinger, Sunne

Mor Anna kom från kyrkan och berättade om prostens predikan:

- Då va en rekti präst. Det bara rann ur honom och inge papper hade han heller.

Två storväxta verktygsgubbar gick tillsammans med lille spensliga Johansson till en 50-årsuppvaktning. En av kamraterna frågade Johansson: - Hur känns det att gå mellan ett par fullväxta karlar?

Johansson: - Tja, ungefär som en tjugofemöring mellan två femöringar.

Bofors jultidning Bakladdaren 1959

Nr 37

Denna antavla utgår från Anna-Greta Hilborns farmor. Till grund för antavlan ligger en utredning om släkten Engström.

Anna-Greta Hilborn
Almviksvägen 71
152 57 Södertälje

Övrigt ur andra medlemsblad

AnRopet 1995.1 (StorStockholm Genealogiska Förening) "Genealogiska Föreningens BBS ett år" av *Christer Jonsen*.

An-Siktet 1995.1 (Folkare Släktforskarförening) "Klimatvariationer i Sverige år 1601-1900" av *Hans Östlund*.

Hallandsfarares Information nr 27 (Hallands Genealogiska Förening) "Provinsialläkarnas årsberättelser" av *Love Janson*. "Att svära sig fri" av *Ingemar Rosengren*.

JLS-nytt nr 60 (Jämtlands läns släktforskarförening) "Om sockenstämmen" av *Kjell Risberg*.

Medlemsblad 1995.2 (Alingsås Släktforskarförening) "Rackarens okända historia avslöjade för släktforskarna" av *John Hallqvist*.

PLF-Nytt nr 32 (Person- och lokalhistoriskt forskarcentrum Oskarshamn) "Brott och straff i 1600-talets bondesamhälle". Sammandrag från föredrag av fil dr *Rudolf Thunander*.

Släktforskar i Uppland 1995.1 "Personverser: ett viktigt komplement till kyrkböckerna" av *Christina Backman*.

Antavla nr 037		Upprättad för Hulda Sofia Engström, f 15/9-1896 i Söderala (X)			fm (5) t Anna-Greta Hilborn. (S) lan om ej annat anges	
Generation I	Generation II	Generation III	Generation IV	Generation V		
Nr: 2-3 (1)	Nr: 4-7	Nr: 8-15	Nr: 16-31	Nr: 32-63		
2 Engström Wilhelm Sägare 1836-11-17 Nyed, Norums bruk 1905-07-23 Marnaverken (X) g. 1863-11-08	Engström Carl	Engström, Johan. Bergsman 1750-01-09, Nordmark	Engström, Bryngel. Bergsman 1718 - 1774-05	-		
	Mjölhare 1791-05-27	1808-12-30, Nordmark	Johansdotter, Maria 1730 - 1767, Nordmark	-		
	Nordmark	g. 1778	-	-		
	1848-08-10	Carlsdotter	-	-		
	Alster	1756	-	-		
	Berg	1808-01-25, Nordmark	-	-		
	Stina Maria	Pettersson-Berg, Nils. Mästersven 1769, (Råmmen)	Ersson-Berg, Petter. Mästersmed 1739, Filipstad - 1811, Råmmen	-		
	1797-01-03	g. 1794-10-12	Nilsdotter, Stina 1735, Kroppa	-		
	Råmmen, Lesjöfors	Jansdotter-Bork, Maria 1762 (Safsnäs) (W)	Nilsson-Bork, Jan 1727, (Råmmen) eller (Safsnäs) (W)	-		
			Larsdotter, Maria 1731, (Råmmen) eller (Safsnäs) (W)	-		
1 Ansökare Engström Hulda Sofia 1873-09-15 Söderala (X) 1952-04-30 Marnaverken (X)	Svensson	Persson, Sven. Torpare 1785, Kila	-	-		
	Olof	1847-02-13	-	-		
	Rattlare	g. 1810-03-25	-	-		
	1813-10-09	Olsdotter, Lisa	-	-		
	Segerstad	1787, Nor	-	-		
	1868-01-06	1842-05-06	-	-		
	Segerstad, Åsundatorp	g. 1837-09-10	-	-		
	Olsdotter	Ivarsson-Kroksman, Olof. Soldat 1794-07-09, (Slavnäs)	-	-		
	Stina Kajsa 1837-10-19	g. 1815	-	-		
	Segerstad, Åsundatorp	Persdotter, Cajsa 1792, Glava 1821-04-08	-	-		
3 Olsdotter Stina Kajsa 1837-10-19 Segerstad, Åsundatorp 1906-12-22 Marnaverken (X)	1818-09-29		-	-		
	Värmskog, Kroksrud		-	-		
			-	-		
			-	-		
			-	-		
			-	-		
			-	-		
			-	-		
			-	-		
			-	-		
1993			-	-		

Ernst Moritz Arndts resa

Ernst Moritz Arndt var en tysk poet, historiker och politiker. Han var född år 1769 på ön Rügen där fadern var inspektor på ett stort gods. Rügen tillhörde Svenska Pommern vilket gjorde att Arndt var svensk undersåte under nästan hälften av sitt 91 år långa liv. Åren 1803-1804 företog han sin första resa till moderlandet och sina intryck därifrån lade han fram i verket "Reise durch Schweden im Jahr 1804". Boken översattes till svenska och originalupplagan trycktes hos E Höijer i Karlstad 1807. Nyutgåva på Ultima Thule Bokförlag 1994.

Den extremt kalla vintern 1804 följdes av en likaså extremt kall vår. Vi kommer in i handlingen den 18 maj när Arndt lämnar Åmål för att fara vidare mot Värmland.

- Klockan 1 fortsatte jag resan till Avelsäter. Vägen går till det mesta igenom en med berg uppfylld skog kallad Avelsätterskogen, och som utgör Värmlands gräns.

- Ifrån Avelsäter hade jag en munter skjutsbonde, som sjöng för mig en tysk visa, som han kallade den, och vilken han lärt av matrosar i Uddevalla. Den var varken tysk eller svensk, men icke dess mindre roade den mig, emedan han sjöng den med en ren och god röst. Till betalning måste jag sedermera även sjunga en visa för honom, och på detta sätt förkortade vi vägen genom skogen. Här såg vi gruvliga förhärjningar, som vattnet gjort.

- Min skjutskarl sade mig, att en 5 till 10 mils landsträcka åt vänster ännu icke på många veckor kunde passeras, emedan den myckna snön denna vinter åstadkommit ett vattenflöde, som bortfört både broar och kvarnar. För tvenne dagar sedan hade en lantmätare med häst och vagn blivit bortförda av vattnet, då han passerade den vackra Kilabron över Byälven.

Enligt Gunnar Jonsson är händelsen omnämnd i Kila dödbok. Lantmätaren ifråga hette Erik Johan Hertz. Olyckan inträffade inte i Byälven utan vid Kila kyrka där en bro leder över Kilaälven som rinner från sjön Summeln och till Harefjorden. Skjutskarlens berättelse antyder att olyckan hade hänt den 16 maj. Enligt dödboken var det den 13 maj. Hertz var född 1770 i By socken och Nolby som ägdes av hans far Peter

Hertz. Hustrun Britgen Tegnér, syster till Esaias Tegnér, hade dött före honom.

Mot Göstakrog

- Vi for även över denna älv (Byälven), som frambrusar emellan klippor och höga stränder. Trakten häromkring är obeskrivligt vacker, med nätta hemman och några rätt hyggliga herrgårdar. Gustavskrog är både i anseende till belägenhet och åbyggnad säkert en av de vackraste gästgivaregårdar man vill se.

- Jag var alldeles förtjust, såväl av denna nejd, som av det vackra vädret. Var det då underligt, om allt sedan förekom mig skönare, än det i själva verket var? Den stora trädgården, det snygga rum, varuti jag befann mig, värdinnan och hennes flickor - allt hade för mig ett retande utseende. Men detta oaktat stannade jag ändå icke kvar, utan reste två mil längre fram till Malöga.

Med Gustavskrog avses Göstakrog mellan Säffle och Värmlands Bro. Huset har sedermera flyttats till Slottsbron där det fortfarande lär stå kvar. Kanske det finns någon släktforskare som vet vad den vackra värdinnan och hennes flickor hette?

- Under den första tredjedelen av vägen utbreder sig en skön amfiteater, som presenterar leende och välskötta åkerfält, vackra lantgårdar och ängar, samt här och där små lundar av björk och tall. Vid de flesta gårdar fann man en allé av lindar, björkar eller rönn. Aftonsolen utbredde en obeskrivligt mild glans över hela den stilla nejden.

- Jag tyckte mig här finna något som liknade mitt fädernesland, och inbillade mig vara i grannskapet av de vackra skogarna och skogbeväxta kullarna vid Putbus. Sådan var första milen. Den övriga delen av vägen går igenom en vild

skogstrakt. Vid Ed gick jag över på en färja, där man hade mycken möda att skjuta ifrån sig isen och klockan 9 anlände jag till det usla nästet Malöga, där jag vilade över natten.

Färjan som omnämns måste vara den vid Liljedal. Isproblemen tycks ha fångat all uppmärksamhet till den grad att Arndt ej observerat och kommenterat glasbruket. Malöga är beläget mellan nuvarande Segmon och Slottsbron.

- Denna och även de följande dagarnas resa var mig rätt angenäm, i anseende till alla de glada, med utmärkt godhet och ärlighet tecknade ansikten, som man här ser överallt. Man finner här hos folket mera allmänt än vanligt något trubbiga lejonnasor, samt mera djupt ligande ögon. I Dalsland och några delar av Värmland är hustrur och flickor merendels vackra och har livlig färg. De flesta går barfota både inne och ute i arbetet. Alla hälsar med en kort nigning, liksom hos oss i städerna. Hustrurna brukar mössor, men flickorna har ofta bara håret, flätat och uppsatt. Det var något nytt för mig, att i Värmland se kvinnfolk på åkrarna, sysselsatta med sådden.

- Den 19 maj ärnade jag mig ej längre än till Karlstad, 3 1/4 mil ifrån Malöga. Jag avreste klockan sex, och hade genast en färja vid den stora sjön Värmeles utlopp i Vänern, dit vägen bär djupt ned ifrån den höglänta skogen. Vi arbetade länge, och hade mycken möda att avhålla stora framsimmande isstycken. Ännu var större delen av Vänern betäckt med is, men efter fyra dagars förlopp hade all is och sista lämningarna av vintern försvunnit i södra Värmland, utom i skogarna och på några höga berg.

- Vägen till Lillnor, första stationen, går över en låglänt sandig mark, och det enda vackra man där ser, är Norsälven eller Frykne älv, vid vars strand man åker ungefär en fjärdedels timme. Därifrån till Karlstad har man en ledsam och enformig halvannan mils väg över en sandig och mager jordmån, genom marskog. Jag vaknade först vid den brusande Klarälven, och vi rullade över en prydlig bro in i staden.

i Värmland året 1804

Dagens bilister färdas bekvämt på bron över sundet mellan Slottsbron och Grums. Arndt däremot fick ta sig över med färja bland framrusande isflak. Skjutsstationen Lillnor låg intill Nors kyrka strax öster om nuvarande Vålbergs samhälle. Det säregna landskap som Sörmon erbjuder dagens naturälskare imponerade som synes inte alls på Arndt.

Glada dagar i Karlstad

- Karlstad har för mig varit ett ganska angenämt ställe, i anseende till de älskvärda personer jag där lärt känna, och i vilkas sällskap jag en gång rest dit. Även anser jag Värmland för en av de hyggligaste provinserna i hela Sverige, såväl genom minnet av den vänskap man där visat mig, som i anseende till dess hederliga invånare i allmänhet. Jag har tvenne gånger på olika tider varit i Karlstad och ska alltid med varm känsla tänka tillbaka på de glada dagar jag där njutit.

- Själva staden är ej stor; den har ungefär 2 000 invånare, vilka till det mesta lever av handel inom provinsen, sjöfart på Väner, och utskieppning av vid pass 40 000 skeppund järn. Staden ligger på en ö, som är känd under namn av Tingvallaön, och som formeras medelst tvenne grenar av den stora Klarälven. Den sträcker sig till båda grenarna av älven i en bukt av ön, och en vacker bro går över vardera grenen.

- Här finns många vackra hus, i synnerhet längs efter älven, varibland även må nämnas assembléhuset. Torget är stort och regelbundet, rådstugan, biskopshuset, gymnasiet och domkyrkan är ansevärda byggnader. De bästa husen är täckta med ljusgrå skiffer, som ger dem ett glatt utseende; många har även torvtak. Gatorna är nästan överallt väl stenslagda, breda och rätta.

- Gymnasiet är en prydlig byggnad, men tyvärr fattas fond till dess underhållande. Mycket är därför förfallet, och mycket har icke en gång blivit fullbordat efter första planen. Tredje våningen är inrättad till observatorium. Där finns en rätt artig naturaliesamling, som under herr lektor Fryxells uppsikt vunnit mycket, och säkert ska vinna ännu mer,

om denne man länge förblir vid denna syssla. För åtta år sedan förstörde en eldsvåda härstädes ganska mycket. Ifrån observatoriet har man i synnerhet en skön utsikt över Väner och dess öar.

- Domkyrkan är 74 år gammal, och dess byggnad fullbordades 1730. Hon är byggd av en tysk murare, kallad mästare Haller ifrån Sachsen, som genom detta arbete verkligen ökat sina landsmäns ära. Själva domens djärva och vidlyftiga valv är ett mästestycke, och det enkla lätta utseende, varmed det hela presenterar sig, länder i synnerhet till byggmästarens beröm.

Felbyggt altare

- Bak uti kyrkan begick han dock en förseelse, ty för en trappas skull kom pelarna något i oordning; för att skyla detta fel, måste man bygga altaret något för långt fram. Häröver förargade han sig så, att han ifrån den tiden förföll till liderlighet, och vistades sedan vanligen på alla krogar; men han var för övrigt en så munter och kvick man, att hans infall ännu är i allas mun där på orten. Han fick mycket hedrande tillbud både ifrån Stockholm och Petersburg, men man kunde ej bringa honom ifrån sitt oordentliga levnadssätt.

- Kyrkans altare är dock mycket skönt och enkelt. Man har där upprest ett kors, och tvenne figurer, Andakten och Religionen, modellerade av Sergel, står vid sidorna; Sergels namn säger redan, att dessa figurer ej är av vanliga slaget. Jag förrättade min pingstandakt i denna kyrka, i synnerhet för att tillika taga härvarande fysionomier i ögnasikte. Man röjer ingen lysande skönhet eller de starka drag, som utmärker stort mod eller kvickhet; men däremot ser man uttryck av redlighet och godhet, vilka bör utgöra grunddragen för all skönhet, och utom vilka ett ansikte alltid misshager mig. Nästan alla värmlänningar som jag lärt känna, kan berömmas för dessa dygder. Måtte de länge bibehålla sig hos dem!

- Persmässomarknaden i denna stad, vid början av juli månad, är mycket berömd och då församlas nästan hela provinsen härstädes. Denna marknad är

mycket munter och livlig, och man ser då liksom en målning av alla Värmlands invånare, deras särskilda dräkter och fysionomier. Såväl då, som även ofta under vintern, ges muntra baler i assembléhuset.

- Värmlänningarna är av naturen Sveriges mest glada och gästfria invånare. Det är ett gott och redligt folk, sans peur & sans reproche. Redan i tvenne år har ett sällskap till jordbrukets upphjälpande i provinsen, haft sitt säte i Karlstad, vars inrättning blivit befordrad genom flera egendoms herrars biträde, samt flera patrioters och även nuvarande landshövdingen baron Nolckens bemedling. Detta sällskap kan bli av mycken vikt för Värmland, i synnerhet genom några dess medlemmars iver och verksamhet, vilka är män av stora kunskaper och utmärkta vänner av sitt land. Jag har nästan icke sett någon provins i Sverige, där man visat så mycken oegennyttig verksamhet i avseende på åkerbruket, och där man arbetat med så mycket nit för att befrämja denna konst, som utan tvivel är den första av alla i en stat.

Här finner Arndt anledning att avbryta sin reseskildring för att beskriva olika sällskap och institutioner som främjar kultur och näringsliv varefter han glider in på så skilda ämnen som den statliga förvaltningsapparaten, domstolsväsendet, beskattning av fast egendom, indelningsverket och storskifte. Efter denna avstickare på 25 sidor fortsätter han :

- Jag har flera gånger i ett angenämt sällskap rest fram och åter till Karlstad längs efter den vackra Klarälven, och även ifrån Karlstad till Kristinehamn. Jag vill nu sammanslå alltsammans, och utan att beräkna dagarna, beskriva vad jag härvid sett och njutit. Den angenäma våren, de goda människor som omgav mig, vår munterhet och vårt skämt - allt visar sig åter så livligt för mitt minne. Oh Munkfors och Kristinehamn!

- Vägen ifrån Karlstad till Kristinehamn går nära intill den stora Väner, varvid man här och där har utsikter över sjön och dess öar. Trakten består till det mesta av jämn mark, mycket skogbeväxt,

Ernst Moritz Arndts resa . . .**Fortsättning från sida 17**

med medelmåttig och på några ställen även god jordmån. Under de första två milen till Ve har man mycket skog. In emot Ve blir vägen mera backig. Här och där ser man stora utdikade och rothuggna mossar, samt mycken uppodlad skogsmark. Svedjeland förekommer mera sällan, åtminstone ej så ofta, som emellan Åmål och Karlstad. Emellan Ve och Rudsberg är vägen mera höglänt, och utsikterna över sjön obeskrivligt sköna.

- Här och där ser man berg med höga spetsar och ansefliga tallar. Jordmånen blir även bättre, och spår av flitigare odling visar sig, även som mången vacker gård; flera hus är täckta med små grannitsten, varom mera längre fram. Jag märkte även, att man här, även som i några trakter av Västergötland och Dalsland, ofta bestrött de små ärtlanden helt tunt med halm, på det den första framskjutande grodden av ärtorna måtte ha skydd emot nattfrosten.

- Vi besökte även kyrkan vid Rudsberg, som är en ganska nätt landskyrka, men detta skedde mindre för kyrkans skull, än att få se en målning av bonden Hörberg ifrån Östergötland. Den utgör kyrkans altartavla, och föreställer Kristus ibland de skrifflärde. I det hela finner man just icke något stort ideal, men mycken säkerhet i teckningen och en lycklig komposition, så att man oaktat figurernas mängd dock lätt urskiljer en enda synpunkt för det hela; karaktärernas uttryck är tydligt och kan lätt fattas. Man ser likväl, att denne målare just icke är någon Rubens. Vid Norrköping ska jag tala mera om denne märkvärdige naturmålare, som först vid sitt 30:de år började sina korta läroår.

Som framgår av skildringen är det skjutsstationernas namn som Arndt noterar. Namnen på kyrkor och socknar förbigår han. Ve är sålunda beläget vid Väse kyrka och Rudsberg vid Olme kyrka. Den tredje skjutsstationen på sträckan Karlstad-Kristinehamn nämner han emellertid inte alls. Det var Busterud som ligger mellan Alster och Skattkärr.

- Jag framryckte vidare med mina hederliga vänner under samtal om den höga

och allvarsamma nordiska nationalkaraktären och under mänskliga drömmar om det tillkommande, det man så gärna föreställer sig mera stort och ädelt än det närvarande. Emellan Rudsberg och Kristinehamn ser man numera uppodlad jord och bättre brukad åker, än förut. De många rothuggna och utdikade moras, som ofta förekommer, vittnar tillräckligt om den verksamma ande, som nu upplivar Värmland. Härvid utmärkte sig i synnerhet några stora landsträckor, som nyss blivit upptagna, och som tillhörde kapten von Numers. Trakten blir mer och mer skön, ju närmare man nalkas staden.

- Vi reste förbi det vackra godset Gustavsvik, men fåglarna var utflugna, varför vi följde efter dem till Kristinehamn. Här avsteg vi vid det ansefliga assembléhuset, men de två dagar vi uppehöll oss i staden, tillbragtes hos den älskvärda familjen Linroth. Det var just kapten Linroth, som vi på Gustavsvik ärnade besöka, emedan han är ägare av detta gods. Denne hedersman är en av Sveriges klokaste och mest verksamma lantbrukare, ledamot av Värmländska hushållningssällskapet, och en mycket nitisk befordrare av sällskapets lofvärda avsikter. Men utom detta är han även en ganska kunnig och mycket skicklig man.

- Jag vann snart hans förtroende genom min lilla kännedom om lantbruket, i synnerhet i avseende på mitt pommerska fädernesland, emedan han bevisat pommerska fälttåget, och ännu påminde sig mycket ifrån den tiden. Hans vackra gods Gustavsvik med alla tillhörigheter, utgörs av en i Vänern utskjutande halvö. Han är den, som först gjort denna egenhet till vad den är, och därvid visat, att ej klimatet, men väl människors okunnighet och vårdslöhet varit skuld till dess förra tillstånd.

- Han har på sin åkerjord infört ett slags cirkulationsbruk, dock icke enligt bestämd form, utan efter jordmån och lokalen. Han har mycket förbättrat sitt åkerbruk därigenom, att han dels låtit den sämre jordmånen vila några år och dels sått foderväxter. I trädesjorden planterar han jordpäron, kål och rovor, och

besår vissa åkerstycken med ängskavle och timotej; rödklöver frodas även rätt väl; lin har man till husbehov. Rågen ger vanligen 8:e eller 10:de kornet; vete och ärtor sås obetydligt över hela Värmland. Här såg och smakade jag även för första gången en produkt av värmländska ekonomin, nämligen stickelbärsvin. Det har en skön smak och är så hetsigt, att en okunnig lätt kunde inbilla sig att man iskänt ett vin ifrån Grekland eller södra Italien.

- Under mitt vistande härstädes (den 25 maj) hade man redan slutat hela vårsädet. Så snart våren är inne, går allt arbete raskt och fort i Sverige, i anseende till de vackra och långa dagarna. På bordet hade vi överflöd av rättikor, sallat och sparris. Kapten Linroth har även däruti visat sig såsom en god människa och hushållare, att han avdelat åkerjorden åt sina bönder, och lärt dem en bättre hushållning. Han har befriat dem ifrån alla dagsverken, och i stället bestämt för dem ett spannmålsarrende, varvid båda delarna befinner sig väl. Nu arbetar de mycket bättre, emedan de känner hos sig mera lust att förvärva, och tillika är övertygade, att han ej stör dem uti besittningen av deras hemman.

Kristinehamn

- Kristinehamn är en liten nätt stad, belägen vid en liten å, som befrämjar stadens sjöfart på Vänern. Man har planterat vackra träd längs efter ån, och tvenne broar är byggda över densamma. Vid båda sidorna av ån och omkring det rymliga torget är husen rätt vackra, att icke förgäta assembléhuset, där vi logerade, och vilket utmärker sig genom den stora danssalen.

- Denna stad har, liksom Karlstad, sitt förnämsta näringsfång av bergslagen. Vid vägen lastas järnet på prämar och båtar, och förs sedan ungefär 1/8-dels mil till fartygen, vilka ej kan gå så högt upp. Fastingsmarknaden, som hålls härstädes i mars månad, är den första i Värmland, och en av de största och muntraste i hela Sverige. Där avgörs alla penningaffärer för hela provinsen, varjämte även den betydande järnhandeln avslutas. Främmande samlas då hit ifrån alla orter, till

och med ifrån Norge; nyfikenheten att se en anseelig mängd människor församlade, baler och redutter, lockar mycket folk till denna Värmlands karneval, vilka varken dock varken köper eller säljer, utan endast önskar, att en gång få roa sig väl. Jag har ej varit nog lycklig att få bevista någon av Värmlands stora marknader.

- Österut ifrån staden är en liten hälsobrunn belägen, över vilken man byggt ett nätt hus och åter gjort den brukbar. Även den besåg vi. Ett ymnigt regn hade fallit, varigenom vägen blivit elak. Detta gav anledning till ett cour de chevaliers d'amour, och anläggandet av en lätt bro. Lyckliga dagar! Och lycklig då ännu denna stad! En gruvlig eldsvåda har ett halvt år därefter förstört en stor del av densamma.

- Alltför få hus var här täckta med tegel, de flesta taken var av skiffer ifrån Dalsland, några även av vanlig småsten. Dessa sistnämnda tak hade ett mycket nätt utseende. Taken är efter vanligheten belagda med näver, och ovanpå nävern lägger man små stenar, tätt intill varandra och ungefär till två tums höjd: de största av dessa stenar är som en knyt-näve, de minsta som ett hönsägg. Ju mångfaldigare dessa stenar är, desto vackrare blir taket. Nävern, som är lagd inunder dem, ska äga bestånd i 50 eller 60 år. Jag har sedermera på landet sett många sådana tak; erfarenheten måtte härvid ha varit läromästare. Ostridigt är också dessa tak mycket snyggare, än de grå torvtaken; jag har nu icke sett något halmtak alltsedan jag var i trakten omkring Skara, där man på några ställen finner sådana.

Mot Munkfors

- Min färd till det vackra Munkfors och den hederlige Borgström gick ofta både hit och dit. Jag vill blott beskriva vägen ifrån Karlstad. Under första hållet är landet mycket flackt och av sandig jordmån; man finner där mycket tallskog, men lite odlad mark. Här reste jag första gången på en söndag. På andra hållet till Ö Deje blir vägen backig, med omväxlande angenäma utsikter, samt drar sig närmare till Klarälven, en av Sveriges

vackraste strömmar. Landet sänker sig nedåt strömmen till en dæld, och till höger har man höga skogbevuxta berg. Åkrar, ängar, gårdar och vackra sjöar följer efter varandra i den trånga dalen längs efter vägen. Till vänster vid Deje-fors, som är ett rikt laxfiske, ligger godset Katrineberg tillhörigt en herr Arvids-son; ett mycket vackert ställe.

- Ö Deje ligger tätt invid strömmen på en höjd. Strömmen var uppfylld av båtar, lastade med kyrkfolk, vilka sjöng och skrattade, även hördes under deras joller ljudet av ett par violiner. Vårvädret var angenämt, göken lät höra sig, körsbärsträden var höljda av vita blommor. Är detta Sverige tänkte jag för mig själv, vilket många människor, även hos oss föreställer sig blott som en hemvist för björnar? Och därunder rullade jag längre fram.

- Nära vägen vid Nordsjötorp står trenne ofantliga ekar, liksom ensliga främlingar vilka åtminstone bevisar vad klimatet förmår frambringa och tål. Under vägen ifrån Nordsjötorp till Olsäter blir dalen ännu mera trång, och landet mera odlad på båda sidor om strömmen.

- Under första milen ifrån Olsäter till Munkfors är vägen jämnare, dalen bredare och åkerfälten bättre, men under sista halva milen är trakten mera bergig och romantisk. Då min skjutsbonde lämnade mig, sade han att jag skulle köra på, så snart jag hörde något brusa, ty då var Munkfors ej långt borta. Slutligen hörde jag detta brusande, åkte genast mera raskt, rullade genom en grön allé, sprang av, och inträdde i ett hus, uppfyllt av älskvärda människor.

- Under hela denna väg längs efter Klarälven ser man många små byar, och således märker man redan här, att hemmanen i Värmland är delade i smärre stycken. Man ser ofta små enstaka gårdar, som har en obeskrivligt vacker belägenhet i en dæld, eller på en höjd nära över strömmen. Mangården och de övriga husen formerar tillhoppa merendels en fyrkant, då mellanrummet eller gården såsom ett slags helgedom alltid nogaktas för boskapstrampning och annan äverkan, ty denna plats består alltid av

en grön plan. Sådana gröna planer finner man nästan överallt emellan husen i Värmland. Den som älskar det vackra gröna gräset, ska liksom jag finna, att detta bruk ganska mycket bidrar att försköna ett ställe. Husen är små, men renliga och ljusa, samt varma under vintern.

Unikt sätt att tapetsera

- I Värmland såg jag först ett alldeles eget sätt att tapetsera rum, och vilket jag väl sedan märkte på andra ställen, men ej så ofta. Värmlänningarna flätar ordentliga tapeter av varjehanda träslags-spånor, i synnerhet av den vita och mjuka bark, som man finner under den grövre tallbarken, och dessa uppsätts sedan runt omkring väggarna. Själva flätningen för rättas på mångfaldiga sätt, till en del mycket grant, med varjehanda prydnader, till och med figurer; dessa tapeter är även ofta här och där målade. Värmlänningen är verkligen mästare uti konsten att fläta, ty på sådant sätt tillverkar han konstigt och prydligt varjehanda bohagsting, och de korgar, matsäckar m.m. som var och en gosse förstår att göra av mjuk granbark, är här alldeles egna i sitt slag.

- Jordmänen under hela denna landsträcka, ävensom i många andra trakter av Värmland, är lätt sandig. Därför ser man också på vanliga bondgårdar intet annat än råg och havre. Sistnämnda sädesslag är egentligen det huvudsakligaste och allmännaste i provinsen, och värmlänningen äter därför, ävensom skotten, i allmänhet mest havrebröd. Han befinner sig väl av denna hälsosamma föda, och hans kropp blir därigenom icke svagare, än hans grannars, som äter rågbröd. Jag tror till och med, att havrebröd gör blodet lättare, och har en välgörande verkan på folkets lynne, ty värmlänningarna överträffar många svenskar i glatt lynne och vänlighet.

- I Munkfors uppehöll jag mig flera dagar. Det var ett paradis; mitt vistande därstädes var mycket glatt, och minnet därav gläder mig ännu. Munkfors är egentligen ett högt vattenfall av Klarälven. Vid själva forsen eller vattenfallet har man anlagt en stor stångjärns-smedja, varest årligen smids över 2 000 skeppund stångjärn. Sådana verk kallas

Ernst Moritz Arndts resa . . .

Fortsättning från sida 19

bruk, vilket i allmänhet dock betyder ett slags fabrik, och dessa järnfabriker är ostridigt de förnämsta av alla svenska fabriker.

- Min hederlige värd, Herr Borgström, hade emottagit detta verk nästan i lägervall, men har under de få år han själv handhaft det, nedlagt mycket och kostsamt arbete därstädes, byggt en stor smedja, och med betydande kostnad låtit leda en kanal ifrån strömmen, emedan strömmen förut understundom gav för mycket vatten, och om vintern ofta alldeles intet. Men han har icke allenast såsom brukspatron utmärkt sig genom sin verksamhet, utan även såsom lant-hushållare.

- Jag har i Värmland icke sett något vackrare ställe än Munkfors. Den anse- nliga strömmen har här flera vattenfall, i synnerhet ett, varest den nedstörtar sig 30 fot lodrätt utför. Huru ofta har vi icke på den vackra ön, som är belägen mitt i strömfallet, utan fara betraktat falllets skönhet, lyssnat på dess dån, och sett stockar samt träd upprivna med rötterna störta ned i svallet.

- Just nu stod det andra flödet på; det första kallas tövaders- eller vårflödet, det andra häggflödet, av den orsaken, att häggen står i blom vid samma tid. Detta häggflöde leder vattnet ifrån Värmlands högre berg och fjäll vid gränsen ut i ha- vet. Vilka glada stunder har jag icke haft, såväl på nyssnämnda ö, som på den eliseiska Hästskoholmen, som är belägen högre upp i strömmen!

- Denna ström med sina fall, träd- gård, de lummiga vackra träden, och de resliga skogar som presenterar sig på avstånd - allt förenar sig att göra våren härstädes himmelsk. Som svenska våren är mycket kort, så blomstrar och grönskar allting så mycket fortare; man har den tiden högst angenäma aftnar och nätter, samt en doftande vållukt ifrån de stora björkskogarna, om vilket allt man hos oss ej kan göra sig någon föreställ- ning.

- Emellertid ansåg jag alltid den vackra Forsudden, på andra sidan om strömmen, för det angenämaste stället. Detta består av en höglänt plan, där en

bonde har sin bostad under lummiga träd, ett tillräckligt utsäde av råg och havre, bete för 10 kor, några hästar och 60 får. Genast fick jag en spekulation: bonden kunde ju ha en vacker dotter. Ett försök vågades.

Ut på flickjakt

- Vi for över strömmen 1/8-dels mil ifrån Udda, passerade genom en skog upp till det vackra stället. Vårt sällskap var stort, och bestod av fruar, flickor, yng- lingar och män, vilka alla samtliga re- kommenderade sig såsom tillkommande gäster hos mig, den tillärnade fästman- nen.

- Vi anlände, och emottogs av en vän- lig 14-årig flicka, med blonda lockar och blå ögon, som uttryckte mycken modesti, för vilka man gärna kunnat vänta ett par år och tjäna som Jakob. Hon förde oss inuti en snygg stuga, där ett dukat bord redan var besatt med smör, bröd och ost, vilket hos välmående folk ofta alltid är i beredskap för ankommande främmande; strax efter framsattes även brännvin, dricka, och mjölk, på det var och en måtte kunna taga förfriskning efter sin smak.

- Mitt sällskap skämtade redan med mig, för den hyggliga 14-åriga flickan; men kort därefter visade sig även en mängd syskon, varigenom hoppet om det rika arvet till en anse- nlig del försvaga- des, och fru Borgström upptäckte slutli- gen, att matmodern i huset låg i barn- säng uti en annan stuga. På detta sätt försvann hela den uppgjorda planen till en stilla huslig sällhet, och den vackra promenaden, farten över strömmen, samt den fägnaden att en gång se vattenfallet och Munkfors tämligen djupt inunder våra fötter, utgjorde enda vinsten för da- gen.

- Bruket har betydliga underliggande ägor, varav dock egentligen blott den sandiga och lätta jordmånen blivit upp- odlad. Herr Borgström, som endast få år haft denna egendom om hand, har också först börjat med en klokare hushållning, och av denna orsak går han även lång- samt till väga. Han har gjort lyckliga för- sök med timotej och klöver, och arbetar nu med iver att avrödja, utdika och till odling bereda en anse- nlig sträcka av

skog, som har en ypperlig och fet jord- mån. Han har inom sitt område helt nära bruket en dylik dæld, belägen söderut emellan bergen, av åtminstone 120 tunn- lands vidd, och av mycket god jordmån, men nu beväxt med skog, som här föga värderas och ger obetydlig avkastning.

- Jag har några gånger i sällskap med honom ridit omkring i skog och berg, och har blivit förvånad över de ofantliga skogssträckor, som är anslagna för smält- hyttor och hammarverk, och tillika så illa nyttjas. Man kunde här förvandla över hälften därav till fruktbarande mark, och det övriga skulle, om det bättre vårdas, ändå vara tillräckligt, att förse bru- ken med ved och kol.

- Man har anslagit nästan hela norra Värmland till bergverkens behov, och således till en del dömt denna landsträcka att vara skog och ödemark. Endast strän- derna av större floder är här och där nå- got bebodda. Inom detta vidlyftiga di- strikt, som sträcker sig ända till Dalarna och Norge, bor ännu några finnar, kvar- levor efter de gamla finska nybyggen, vilka här anlades, men vilkas åbor se- dan till det mesta förjagades.

- Ibland Värmländska fotjägarcorp- sen, 300 man stark, som hade möte i Karlstad, såg jag många karlar, vilka genom sina fysionomier lätt förrådde deras ursprung ifrån dessa kolonister. De flesta var smalväxta, nervfulla, med svart hår, något gula ansikten och mycket el- diga ögon. Man säger, att de finska flic- korna i allmänhet ska vara vackra, och bibehålla sin skönhet ända till 20 året; de många pigor av denna nation, som man ser i Stockholm, syns bevisa denna sats. Men sedan de blivit äldre, finner man, att röken i de pörten, de bebor, ver- kar mycket på dem, och att de därige- nom alldeles förlorar färgen.

Här kommer en utläggning om den finska kolonisationen i Värmland och motsättningen mellan finnarna och bruken i gångra tider.

I nästa nummer av VärmlandsAnor fortsätter dagbokens berättelse.

ANOR SÖKES

Till ANOR SÖKES tar vi emot frågor om anor och ättlingar från alla, som är medlemmar i en släktforskarförening

244. Jag söker uppgifter om följande

a) Gamle smeden **Jonas Jeansson Nyberg** f 1733. Han bodde i Pärstorp, Nedre Ullerud 1819-20. Eftersom dödbok saknas söker jag dödsdag. (Varför inte kolla eventuell bouppteckning. Red anm)
b) Ovannämnde **Jonas Nybergs son Peter** (f 1770, d 1809 i Nedre Ullerud) gifte sig med en bondflicka. De hade i sin tur sonen **Magnus** f 1806 och vådliga död i Klarälven 1845. Han var då bosatt i Hollsbyn i Ransäter och processade ofta vid tinget. Vet någon vad han processade om?

c) Skärsliparen **Julius Bryngelsson** som på 1870-talet vandrade kring på Värmlandsnäs och i Ulleruds-socknarna.
Christer Ode-Lundberg

Ekersgatan 15

703 42 Örebro

Telefon 019-107125

245 a) Jag söker uppgifter om **Johan Stolpe** f 1738-06-23 i Örebro, d i Sillerud 1822, samt hans föräldrar **Peter Stolpe** f 1697 och **Catharina Andersdotter** f 1702. Peter Stolpe var Filmtmakare Mäster i Örebro vid sonen **Johans** födelse. Makarna hade åtta barn, eventuellt flera. Jag är intresserad av alla uppgifter angående denna familj.

b) Jag har i min ägo gamla kort av släktingar och söker nu personer som kan känna igen dessa. Korten är tagna i Karlstad hos **Anna Ollsons** Fotografiateljé runt sekelskiftet. På kortens baksida står namn: **Maria Ågren-Lindgren**, **Gunna Ågren** som student 1895, **Stina Maja Ågren**, **Anna Ågren** 1895 som ung.

Britta Johansson

Stenbyn Solbacka

661 96 Långserud

Telefon 0533-52063

246. Jag söker anor och eventuellt övriga uppgifter om handlanden, gårdsägaren, laxfiskaren mm **Erik Dahlgren** f 1680; d 1739-09-23 och hans hustru **Margareta Jakobsdotter Carlund** f

1696; d 1766-02-13. Deras dotter **Anna Maria** f 1718 i Karlstad var min mm mm, gift med ämnessmedmästare **Peter Johansson Sörström** 1751.

Allan Grund

Odengatan 16

576 31 Sävsjö

247. **Ida Josefina Bergström** f 1886-12-23 i Nås, Kopparbergs län, födde sonen **Karl Valter** 1906-10-24 också i Nås. Ida och hennes son utflyttade från Järna i Dalarna till Kristinehamn 1907-11-14. Karl Valter nämns i kyrkboken som oäkta, fader okänd. Min fråga är vem som var hans far?

Anna Marits

Sparbanksvägen 74, 1 tr

129 30 Hägersten

248. Kan noen hjelpe meg med foreldrene/søsken - eller få tips om - slektninger og personer som kjenner til:
a) **Mildred** f ca 1915 i Sverige. Utvandret til USA för 1950. Fikk der i ca 1950 en datter som het Patricia. Mulig hun var gift med barnets far - han het **Johan Oskar Olson Nygard**, f 1905-01-31 i Stårheim, Nordfjord, Sogn og Fjordane, Norge. Han døde i Los Angeles, California 1961-09-03. Hans Social Security Number var 548-24-5420.

b) **Johan Andersson Östblad** f 1888 i Sverige. Han ble i 1913 oppgitt å være far til et uekte barn i Svelvik, Vestfold, Norge.

c) **Anna Lisa Clausdatter** f 1847 i Iset (Yset/Ystad)? Gift 1872-09-27 i Berg, Östfold med enkemann **Lars Eriksen** f 1823 i Fredrikshald. Følgende barn kjennes: - Wilhelm Eriksen f 1873 i Fredrikshald, Östfold - Ragna Margrethe f 1875 i Fredrikshald, Östfold

d) **Anders Persson** f ca 1760 i (Arvika?), Sverige. Fikk et uegte barn med **Maria Andersdotter** f ca 1767 i Glava, Sverige. Barn: **Maria Andersdotter** f 1799-01-24 i Rackstad, Arvika. Gift 1824-12-20 med **Jonas Andersson** f 1801-06-15 i Ny, död etter 1879. Maria

døde 1875-08-15 i Rackstad, Arvika.

Rune Edvardsen

Folke Bernadottesv 10 B

N-0862 Oslo, Norge

249. Jag söker **Enoch Svensson** f 1893-02-07 i Ivetofta Kristianstads län. Han flyttade till Värmland och blev trädgårdsmästare i Koppom. Vem var han gift med? När och var var hans hustru född? Finns det fler uppgifter kring dessa personer så tar jag tacksamt emot dem också.

Rune Kronkvist

Hagvägen 23

370 10 Bräkne-Hoby

250. Jeg søker **Marie Louise Henriksen** f 1861 i Värmland. Hun giftet seg 1881 i Horten, Norge med **Karl August Nilsen Krognen** f 1853-09-02 i Horten. Har prøvd Emigrantregistret i Karlstad, men de mente jeg har for lite opplysninger om henne.

Ragnhild Prøytz

Kjølhalstien 31 A

N-3189 Horten, Norge

Tel o fax 330 46917

251. Jag söker föräldrarna till **Johannes Jonsson**, f 1848-02-26 i Mon, Värmland. Han utflyttade sedermera till Norrbotten.

Ingegård Gradin

Åkargatan 14

983 33 Malmberget

Telefon 0970-20912

252. På min mors sida har jag en ana i Värmland, **Carolina Lovisa Glasberg** f 18070313 i Visnums församling. Hon gifte sig med klockaren **Lars August Carlberg**.

Björn Hagelin

Glimmervägen 5 A

752 41 Uppsala

Telefon arb 018-18 23 50

253. Jag söker mer uppgifter om

a) soldaten **Anders Tinggren** f 1738 i Karlstad? Hans hustru **Annika Andersdotter** f 1738 i Karlstad? Dotter **Annika Tinggren** f 1775-10-10. Dotterns man, **Olof Andersson** f 1779 i Karlstad, blev senare kronolänsman i Botilsäter (Råglanda?)

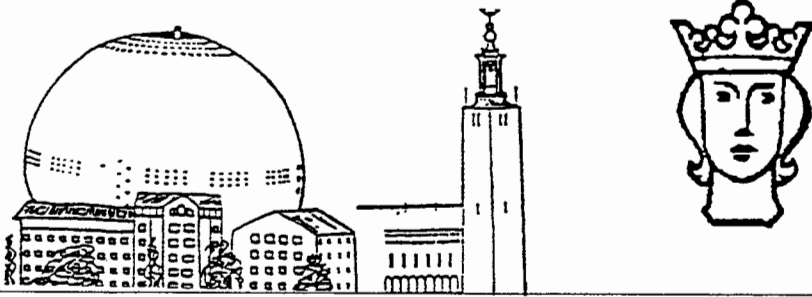
b) **Lars Jansson** f 1711 1778 i By.

c) **Olof Svensson** f 1754 i By och hans hustru **Stina Jansdotter** f 1757 i By.

Jan Nordum

Seljestien 65

N-1370 Asker, Norge

Släktforskar dagar i Stockholm 1995

Utdrag ur preliminärt program för släktforskar dagarna i Stockholm med riksstämman för Sveriges Släktforskarförbund i Medborgarhuset på Södermalm.

Lördag 19 augusti

09.30 (Trappan) Musik
 10.00 (Stora salen) Invigning med tal och folklivsspel
 10.00 (Lilla salen) Lars Wikström om Riddarhuset och adeln
 11.00 (Stora salen) Bertil Sannel om Stockholms geografiska utveckling
 11.00 (Lilla Salen) Bodil Ulate Segura berättar om släktforskning för nybörjare
 12.00 (Stora salen) Hans Villius berättar runt Erik Dahlbergs dagbok
 12.00 (Lilla salen) Eva Dahlman presenterar fotosekretariatet vid Stockholms stadsmuseum och bildens betydelse
 13.00 (Stora salen) Riksstämman
 13.00 (Lilla salen) Lars Ericsson om soldatforskning
 14.00 (Lilla salen) Eva Brylla om svenskt efternamnsskick - från Lindberg till Montroyal
 14.45 (Stora salen) Debattforum med panel
 15.00 (Lilla salen) Evert Meleors om svenska medeltida personnamn
 16.00 (Stora salen) Berndt Tallerud om farsoter genom tiderna
 19.00 Galamiddag i Gyllene salen i Stockholms stadshus

Söndag 20 augusti

10.00 (Stora salen) Helena Friman om stockholmskem
 10.00 (Lilla salen) Ann-Sofie Ohlander om den okända släkten - kvinnorna i historien

11.00 (Stora salen) Ingemar Carlsson om kungliga arkiv
 11.00 (Lilla salen) Erik de Geer om finländarna i Sverige
 12.00 (Stora salen) Lisa Öberg om utplacering av barnhusbarn i landsorten
 12.00 (Lilla salen) Thomas Selling om våra judiska rötter
 13.00 (Stora salen) Kalle Bäck om torpare på 1800-talet
 13.00 (Lilla salen) Bodil Ulate Segura om forskning på Riksarkivet
 14.00 (Stora salen) Lisa Öberg om jordegummor, barnaföderskor och barnmorskor
 14.00 (Lilla salen) Christian Catomeris om italienare i Sverige
 15.00 (Stora salen) Göran Dahlbäck om människan i det medeltida Stockholm
 15.00 (Lilla salen) Föredrag
 16.00 Avslutning

Under dessa dagar kommer det i ett antal rum och korridorer att finnas ett stort antal utställare - huvudsakligen olika släktforskarföreningar, arkiv och andra organisationer eller institutioner inom vår intressesfär vilka presenterar sig själva, sin verksamhet och de skrifter de framställer.

Samtidigt kommer ett antal museer, arkiv, bibliotek och kyrkor att hålla öppet, ha visningar och stadsvandringar - bland annat visningar av Katarina kyrka.

Biblioteksfilialen i Medborgarhuset kommer att ha öppet lördag 10-16 och söndag 11-15 med en bokhörna med intressant litteratur för släktforskare.

Utställningar från arkiv, bibliotek, hembygds- och släktforskarföreningar, firmor för läsapparater och dataprogram med mera.

Anor sökes

Fortsättning från sida 21

254. Jag behöver hjälp med **Peter (Pehr) Ransberg** i Ransby, Lysvik(S), f 1792 d 1838-11-17. Troligen soldat.

Birger Zetterström
 Frejgatan 11
 96133 Boden
 Telefon 0921-157 38

255. Jag söker föräldrarna till **Daniel Wermelin** f 1789-04-14 förmodligen i Värmland och död utfattig 1853-08-29 i Dragsmarks socken, Bohuslän. Han finns skriven på Hultås i nämnda socken enligt Bokenäs hfl 1804-1808.

Möjligen kan han vara son till Håkan Wermelin d 1824-01-17 som skollärare i Silbodal eller pedagogen i Karlstad Petrus Wermelin d 1815-05-26 i Krokfors, Värmland.

Jag undrar även om någon mot en rimlig taxa är intresserad av att åta sig denna efterforskning?

Bertil Swlander
 Pl 3185
 450 63 Högsäter

Annon

Mikrokortsläsare säljes

Renoverade mikrokortsläsare
 Priser från 2.200.00 + frakt

Dessutom

Canon PC Printer 70
 mikrokortsläsare + kopiering
 (nypris cirka 30.000.00)
 Pris 9.000.00 + frakt
 Ombyggnader utföres

Thure Nilsson
 Bogesundsgatan 13
 256 55 Helsingborg
 Telefon 042 - 29 68 19

Annonns

Frysände (S) Födde 1707 - 1765

5877 födda barn sorterade i Datumordning, Faderordning, Moderordning och Ortsordning.

452 sidor i prydlig A4-pärm med register. Datorhantering av materialet medger även andra sorteringsönskemål.

Säljs av Värmlands Släktforskarförening och beställes via postgiro

Sverige 46 96 60-5

Pris SEK 290.00 + porto 61.00

Norge 0806 1944339

Pris NOK 265.00 + porto 66.00

Annonns

Östmark (S) Födde 1765 - 1820

4611 födda barn sorterade i Datumordning, Faderordning, Moderordning och Ortsordning.

371 sidor i prydlig A4-pärm med register. Datorhantering av materialet medger även andra sorteringsönskemål.

Säljs av Värmlands Släktforskarförening och beställes via postgiro

Sverige 46 96 60-5

Pris SEK 240.00 + porto 61.00

Norge 0806 1944339

Pris NOK 220.00 + porto 66.00

Annonns

Vitsand (S) Födde 1824 - 1860 Vigde 1824 - 1860

2737 födda barn sorterade i Datumordning, Faderordning, Moderordning och Ortsordning.

534 Vigslar med samma sorteringsordningar.

300 sidor i prydlig A4-pärm med register. Datorhantering av materialet medger även andra sorteringsönskemål.

Säljs av Värmlands Släktforskarförening och beställes via postgiro

Sverige 46 96 60-5

Pris SEK 250.00 + porto 61.00

Norge 0806 1944339

Pris NOK 225.00 + porto 66.00

Annonns

Värmlands Släktforsarkatalog

164 forskare som forskar på släkter och orter i Värmland. Ersätter 1993 års Värmlandsforskare. Med Ortregister, Släktregister och Specialregister. Kartor över Värmland visande församlingar och hänader. 66 sidor i förstärkt ryggbundet häfte med förteckning på arkiven i Värmland jämte litteraturlista och förteckning över kända register.

Säljs av Värmlands Släktforskarförening och beställes via postgiro

Sverige 46 96 60-5

Pris SEK 50.00 + porto 11.00

Norge 0806 1944339

Pris NOK 45.00 + porto 17.00

Annonns

Värmlands Ortregister

Över 4.700 hemman och hemmantorp är samlade i ett 68 sidors register med hänvisning till socken, härad, jordnatur och mantal. Jordboken omspannar tiden från Gustav Vasas 1500-tal intill 1931 när fastighetsregister tog över registreringsansvar. Kartor församlingar och hänader.

Sammanställd av

Gunnar Jonsson, Säffle.

Säljs av Värmlands Släktforskarförening och beställes via postgiro

Sverige 46 96 60-5

Pris SEK 40.00 + porto 11.00

Norge 0806 1944339

Pris NOK 36.00 + porto 17.00

Annonns

Dalslands Ortregister

Cirka 2.500 hemman och hemmantorp är samlade i ett 38 sidors register med hänvisning till socken, härad, jordnatur och mantal. Jordboken omspannar tiden från Gustav Vasas 1500-tal intill 1931 när fastighetsregister tog över registreringsansvar. Kartor församlingar och hänader.

Sammanställd av

Gunnar Jonsson, Säffle.

Säljs av Värmlands Släktforskarförening och beställes via postgiro

Sverige 46 96 60-5

Pris SEK 40.00 + porto 11.00

Norge 0806 1944339

Pris NOK 36.00 + porto 17.00

Uppdatering av DISGEN - PCversion

Uppdatering av DISGEN för PC har kommit tillsammans med ny Demoversion och uppdaterat Virusprogram. Datum är mars 1995.

Du kan således nu sända in Din originaldiskett till Din fadder för uppdatering. Detta är gratis. Denna gång är det många småsaker, som vi påpekat, som är rättade.

För postdistriktet Värmland-Dalsland är adressen Consulting Data Harald Persson, Malmorgsgatan 18, 653 40 Karlstad

Begränsad eftersändning
Vid definitiv eftersändning retur med
den nya adressen till:
Värmlands Släktforskarförening
c/o Harald Persson
Malmtorgsgatan 18
653 40 KARLSTAD

B

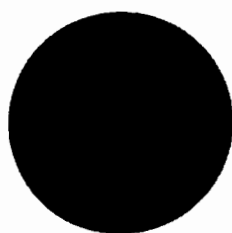
Föreningsbrev

Har du valt din egen
Hustrückare

?

Nu är valet lätt!

Det är bara att trycka på
KNAPPEN

Ramgatan 7, 653 41 Karlstad, Telefon 054-15 66 75

Värmlands mesta fullservicetryckeri!